

בעניין:

1. _____ אבו אלטייף, ת"ז _____
2. _____ אבו אלטייף, ת"ז _____
3. _____ אבו ג'זר, ת"ז _____
4. _____ כריים, ת"ז _____
5. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
– ע"ר 580163517
6. עמותת "גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
– ע"ר 580438174

ע"י ב"כ עוה"ד אהרון מייס קורמן (מ"ר 78484) ו/או מאיסא
אבו סאלח אבו עכר (מ"ר 52763) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065)
ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או נדיה דקה (מ"ר 66713)
ו/או תהילה מאיר (מ"ר 71836)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל': 02-6283555; פקס: 02-6276317
דוא"ל: mail@hamoked.org.il

העותרים

- נ ג ד -

1. אלוף פיקוד הדרום
 2. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
 3. מנהלת התיאום והקישור לרצועת עזה
- ע"י מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 31, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011
דוא"ל: H CJ-dep@justice.gov.il

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם:

- (1) מדוע לא יתקנו את נוהל "משפחות חצויות" כך שיגן על זכות היסוד של תושבי ישראל ואזרחיה לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה לפחות באותה מידה שנוסחו היום של הנוהל מגן על זכות יסוד זו של תושבי ישראל ואזרחיה עם בני זוגם (על פי נישואין) תושבי הרצועה;
- (2) ולכל הפחות, מדוע לא יתקנו את נוהל "משפחות חצויות" כך שיגן על זכות היסוד של תושבי ישראל ואזרחיה, שהינם בגירים, לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה, באותה מידה שנוסחו היום של הנוהל מגן על זכות יסוד זו של תושבי ישראל ואזרחיה שהינם קטינים.

פתח דבר

בדרך-כלל אין לך נכס היקר לאדם יותר מן הקשר הנפשי בין הורים וילדם הטבעי, שבו הם רואים את פרי אהבתם, עצמם ובשרם, ואת דור ההמשך הנושא בחובו את מטענם התורשתי.

(ע"א 488/77 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לב(3) 421, 441 (1978)).

'חובתנו הראשונית והבסיסית לקיים, לטפח ולשמור על התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית – הלוא היא המשפחה הטבעית'. . . . הקשר המשפחתי, והגנה עליו ועל מרכיביו הגרעיניים (בני הזוג וילדיהם), מונח ביסוד המשפט הישראלי. למשפחה תפקיד חיוני ומרכזי בחייו של היחיד ובחייה של החברה. הקשרים המשפחתיים, עליהם מגן המשפט ואותם הוא מבקש לפתח, הם מהחזקים ומהמשמעותיים ביותר בחייו של אדם.

(בג"ץ 7052/03 עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים, פ"ד סא(2) 202, פס' 25 לחוות דעתו של הנשיא ברק (2006) (אזכור הושמט)).

הקשר בין ילד להוריו ומצוות כיבוד הורים יסוד מוסד ועיקרון מקודש הם במורשת ישראל מקדמת דנא, ובכל חברה אנושית בת תרבות; והוא הדיבר החמישי שבעשרת הדיברות: 'כבד את אביך ואת אמך' (שמות, כ, יב[יא]; דברים, ה, טז[יב]). וכל כך למה? על שום שישלושה שותפין הן באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו ואמו (קידושין, ל, ב[יג]). וצא ולמד עד היכן מגעת חובת כיבוד אב ואם בעיניהם ובמעשיהם של חכמים. וכך מסופר על רבי טרפון (מגדולי התנאים שבמאה הראשונה לספירה): 'רבי טרפון היתה לו אם זקנה. כל אימת שביקשה לעלות על יצועה, גחן בפניה ועלתה, וכל אימת שיורדת היתה מיצועה, התכופף ונחתה עליו. יום אחד השתבח בבית המדרש במעשיו. אמרו לו: עדיין לא הגעת לחצי כיבוד. כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה?' (קידושין, לא, ב[יג], בתרגום לעברית. . . .)

(ע"א 1482/92 הגר נ' הגר, פ"ד מז(2) 793, 805 (1993)).

1. "כבד את אביך ואת אמך" הינו הדיבר החמישי, ולא "כבד את אביך ואת אמך עד גיל 18". אולם, מזה כמעט דור שלם, מונעת מדינת ישראל באופן כמעט מוחלט מאזרחיה ותושביה הבגירים לכבד באופן הולם את אביהם ואמותיהם שהינם תושבי רצועת עזה. הרי, נוהל "משפחות חצויות" – המנגנון היחיד המאפשר לאזרחי ישראל ותושביה, שאחד מהוריהם הינו תושב רצועת עזה, לממש עם הורה זה את זכות היסוד שלהם לחיי משפחה תקינים – חל על אותם ישראלים רק "עד גיל 18".
2. כמפורט להלן, עתירה זו מבקשת לבטל את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", כדי שלישאלים יתאפשר להמשיך לממש את זכות היסוד שלהם לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה – ולקיים את הערך האנושי הבסיסי של כיבוד הורים – לאורך כל חייהם.

התשתית העובדתית

א. הרקע לעתירה

3. עתירה זו עוסקת בעיקרה בקבוצה קטנה ויחידה של תושבי ישראל ואזרחיה (להלן: **ישראלים**), שאחד מהוריהם הינו ישראלי והשני הינו תושב רצועת עזה. מדובר בילדי "משפחות חצויות" (וכך ישראלים אלו ייקראו, להלן), דהיינו לדיהם הישראלים של בני זוג (על פי נישואין) שאחד מהם רשום במרשם האוכלוסין הישראלי (בין אם כאזרח ובין אם כתושב), בעוד בן הזוג השני רשום במרשם האוכלוסין הפלסטיני ומתגורר ברצועת עזה. כמפורט להלן, העותרים 1-4 (להלן: **העותרים**), הינם ילדי "משפחות חצויות" בגירים.
4. מזה כעשור וחצי, מנגנון אחד ויחיד מגן – אם כי באופן חלקי – על זכות היסוד של רובם המוחלט של ילדי "משפחות חצויות" לחיי משפחה תקינים בכלל, ולחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה בפרט. מדובר בנוהל "משפחות חצויות" (להלן: **נוהל "משפחות חצויות" או הנוהל**).
5. נוהל "משפחות חצויות" נוצר על מנת למעט ולמתן במידת מה את הפגיעה החמורה בזכות היסוד לחיי משפחה של ילדי "משפחות חצויות" והוריהם, שנגרמת כתוצאה מהאיסורים הגורפים שמטילים המשיבים הן על יציאת ישראלים לרצועת עזה ושהייתם בה, והן על כניסתם של תושבי הרצועה לישראל ושהייתם בה, בכלל, ובפרט במסגרת איחוד משפחות ואף לצורך ביקורי משפחה קצרים.
6. מחד, מאז שנת 2002, מגבילה מדינת ישראל משמעותית את זכאותם לקבלת מעמד בישראל – ואף לקבלת היתרי שהייה בה – של תושבי עזה הנשואים לישראלים. מדיניות זו עוגנה קודם בהחלטת הממשלה מס' 1813 ממאי 2002, ובהמשך בחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003 (להלן: **הוראת השעה**). עם מתן החלטת הממשלה מס' 3598 (מיום 15.6.2008), הפך האיסור על איחוד משפחות בין ישראלים ותושבי רצועת עזה למוחלט.
7. כאן המקום לציין, כי על אף פקיעתה של הוראת השעה ביום 6.7.2021, הוראותיה עודן מיושמות על ידי משרד הפנים כאילו החוק עודו בתוקף (ר' לעניין זה עת"מ 25402-09-21 ח'טיב נ' שרת הפנים; ועת"מ 2038-08-21 כרמאוי נ' רשות האוכלוסין וההגירה (תגובה מקדמית של המשיבה מיום 20.10.2021)). כמו כן, על פי הגרסה העדכנית של "סטטוס הרשאות בלתי מסווג לכניסת פלסטינים לישראל, למעברם בין אזור יהודה ושומרון לבין רצועת עזה וליציאתם לחו"ל" (גרסתו המעודכנת ליום 20.12.2020) (להלן: **סטטוס ההרשאות**), מדיניות המשיבים לעניין התרת שהייתם הזמנית של תושבי רצועת עזה בישראל עודנה מתבססת על הוראותיה של הוראת השעה (ר' ס' 1(ב) לפ' "כללי").
- העתק מהתגובה המקדמית בעת"מ 2038-08-21 מצורף ומסומן ע/1;
- העתק מהחלקים הרלוונטיים של מסמך סטטוס ההרשאות מצורף ומסומן ע/2.
8. אשר על כן, האפשרות לקיום חיי משפחה תקינים בישראל נשללה לחלוטין מכל המשפחות החצויות שנוצרו בשני העשורים האחרונים. מזה למשך כמעט דור שלם, כניסת תושב עזה לישראל ושהייתו בה, לצורך קיום חיי משפחה תחת קורת גג אחת יחד עם בן זוגו הישראלי

וילדיהם המשותפים, אסורה. בד בבד, זכאותו של תושב הרצועה לבקר את בת זוגו הישראלית וילדיהם המשותפים בישראל גם היא מוגבלת עד מאוד. כפי שנקבע בסטטוס ההרשאות, ברוב המקרים האלה, שהייתו הזמנית של תושב הרצועה בישראל, באופן שתאפשר לו להיפגש עם לפחות חלק מבני משפחתו הגרעינית הישראלים, תותר רק במקרים מסוימים בהם אחד מבני המשפחה חולה במחלה קשה או מאושפז, מתחתן, או נפטר (רי' סטטוס ההרשאות, פי' ב' וטבלת היתרים – רצועת עזה).

9. יודגש כבר עתה, כי קיומה של האפשרות להמשיך ולקיים חיי משפחה תקינים בשטחים (ובענייננו, ברצועת עזה) עמד בבסיס הכרעת בית המשפט הנכבד להותיר את הוראת השעה על כנה בשנת 2006. וזאת, בהתאם לטענת המדינה באותו עניין, לפיה מדובר בהוראה מידתית וחוקתית, כיוון שהיא אינה מונעת לחלוטין את הזכות לחיי משפחה, אלא מגבילה אותה בלבד, שכן ניתן לממשה בשטחים. לדברי הנשיא דאז ברק:

בכל הנוגע לזכות לחיי משפחה, טוענים המשיבים כי הוראת השעה 'איננה מונעת התקשרות לחיי משפחה, איננה מונעת בחירה אוטונומית בבן הזוג, ואיננה מאיינת את הזכות לחיי משפחה מעיקרה, אלא היא אינה מאפשרת את מימושה של הזכות במדינת ישראל דווקא'.

...

כבוד האדם כזכות חוקתית משתרעת על זכותו של ישראלי להקים תא משפחתי ולממשו בישראל. . . . בוודאי שחוק האזרחות והכניסה לישראל אינו מונע מבן זוג ישראלי להינשא לבן זוגו מהאזור. החופש להינשא נשמר. **זאת ועוד: לרוב אין מונעים מבן הזוג הישראלי לעבור לאזור ('כל אדם חפשי לצאת מישראל': סעיף 6(א) לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו).** בכך הוא רשאי, כמובן, לממש את זכותו לקיום התא המשפחתי מחוץ לישראל. **אני מניח – בלא שנמסרו לנו לעניין זה כל פרטים – כי במרבית המקרים יקבל בן הזוג הישראלי היתר מהמפקד הצבאי להיכנס לאזור.**

(בג"ץ 7052/03 עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים, פ"ד סא(2) 202, בפס' 14 ו-42 לחוות דעתו של הנשיא ברק (2006) (הדגשות הוספו) (להלן: עניין עדאלה)).

10. אולם, מאידך, החל מהעברתן בשנת 1994 של סמכויות מסוימות בשטחים ברצועת עזה אל הרשות הפלסטינית, וביתר שאת החל מהתפרצות האינתיפאדה השנייה בשלהי שנת 2000, מטילים המשיבים הגבלות חמורות על כניסתם של ישראלים אל רצועת עזה. הגבלות אלו עוגנו בחקיקה ראשית עם יישום תכנית ההתנתקות וביטול הממשל הצבאי בעזה (שהתבצעו בהתאם להחלטת הממשלה מספר 4235 מיום 11.9.2005 והמנשר בדבר סיום הממשל הצבאי, שנחתם למחרת היום על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור חבל עזה). על פי סעיפים 2(א), 22(א), 23(ה), ו-24(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005, וצו יישום תכנית ההתנתקות (חבל עזה), תשס"ה-2005, כניסתם של ישראלים לרצועת עזה, ושהייתם בה, **אסורה**, אלא אם כן יקבלו היתר מטעם המשיב 1 (רי' לעניין זה פס' 6 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה בבג"ץ 10336/06 **אבו חוצה נ' אלוף פיקוד הדרום** (פורסם בנבו, 27.12.2006) ("על פי סעיף 24(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005, לא יכנס ישראלי לשטח חבל עזה בלא היתר מטעם המפקד. הגורם המוסמך לאשר כניסת ישראלים לחבל עזה הוא אלוף פיקוד הדרום").

11. ההגבלות על כניסת ישראלים לעזה הוחמרו בעקבות עלייתו של ארגון החמאס לשלטון ברצועת עזה ביוני 2007. בהחלטתה ב/34 מיום 19.9.2007, הגדירה ועדת השרים לביטחון לאומי של ממשלת ישראל את רצועת עזה כ"שטח עויני", בהיותה תחת השליטה של חמאס (שהוכר באותה החלטה כ"ארגון טרור") (בג"ץ 5268/08 **ענבר נ' אלוף פיקוד הדרום**, פס' 1 לפסק דינה של השופטת חיות (כתוארה דאז) (אשר מצטט מהחלטת הוועדה האמורה מיום 19.9.2007) (פורסם בנבו, 9.12.2009)). "לאור זאת", הוסיפה והכריזה הוועדה, "ויטלו הגבלות נוספות על שלטון החמאס . . . ותוטל מגבלה על תנועת אנשים מהרצועה ואליה" (שם). בהתאם לכך, הפסיקו המשיבים בשלהי שנת 2007 לאפשר לישראלים (יחד עם ילדיהם הקטינים ובני זוגם) לבקר את קרובי משפחתם מקרבה ראשונה בעזה במהלך שני החגים העיקריים (על פי דתם), דבר שהתאפשר למשך כמה שנים קודם לכן (ר' לענייני ביקורי חג בג"ץ 10043/03 **אבאגיאן נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה**; בג"ץ 552/05 **המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות הצבא ברצועת עזה**; ובג"ץ 2823/07 **המוקד להגנת הפרט נ' אלוף פיקוד הדרום**).

12. כתוצאה מכך, מאז שלהי שנת 2007 ועד היום, לישראלים מותרת הכניסה לרצועת עזה – שלא במסגרת נוהל "משפחות חצויות" או לצורכי עבודה מסוימים – רק במקרים הומניטריים נדירים. כפי שקבוע בסטטוס ההרשאות כיום (בס' 7(ג)1 לפ' ב'), מקרים הומניטריים אלו מסתכמים בהשתתפות של ישראלים (יחד עם ילדיהם מתחת לגיל 16) בחתונות והלוויות של קרובי משפחה מקרבה ראשונה (כולל סבים); וכן ביקורים של ישראלים (יחד עם ילדיהם מתחת לגיל 16) אצל קרובי משפחה מקרבה ראשונה (כולל סבים) החולים במחלה קשה המסכנת את חייהם או המצריכה אשפוז ממושך. ויודגש, כי על פי נוהל המשיבה 3 בעניין "טיפול בבקשות ישראלים ליציאה מישראל לרצועת עזה – משרד ישראלים" (גרסתו המעודכנת ליום 11.2.2019 (להלן: **נוהל הטיפול**)), במקרים הומניטריים אלו, יותר לישראלים לשהות בעזה עד לשלושה ימים לכל היותר (ס' 3(ז)2).

העתק מנוהל הטיפול מצורף ומסומן ע/3.

נוהל "משפחות חצויות" – מטרותיו, התפתחותו והוראותיו

13. הנה כי כן, לולא קביעתו של הסדר נפרד ומיוחד שנועד לשמירה על המרקם המשפחתי של "משפחות חצויות", זכותם הן של ישראלים הנשואים לתושבי רצועת עזה, והן של ילדיהם של "משפחות חצויות" אלו, לחיי משפחה תקינים יחד עם בן הזוג/ההורה תושב הרצועה, הייתה נשללת לחלוטין, הן בשטחי מדינת ישראל והן אף בעזה עצמה. אפילו לפני קביעתו של בית משפט נכבד זה בעניין **עדאלה**, הבינו המשיבים כי מניעת המימוש **גם ברצועה** של זכות היסוד לחיי משפחה מילדי "משפחות חצויות" והוריהם לא הייתה עולה על הדעת. כבר בשלהי 2004, הודיעו רשויות המדינה על קיום נוהל "משפחות חצויות" במתכונת הדומה לזו הנוכחית, המאפשר לבני "משפחות חצויות" לממש ברצועת עזה את זכותם לחיי משפחה:

3. הרצון להגן על התא המשפחתי וטובת הילדים ולקיים חיי משפחה תקינים ככל האפשר עומד לנגד עיני רשויות צה"ל באזור [חבל עזה]. היותו של אחד מבני הזוג תושב ישראל, בעוד בן הזוג השני הינו תושב הרשות הפלסטינית, בוודאי שאיננה מקלה על קיום חיי משפחה תקינים, קל וחומר כאשר מעורבים ילדים במציאות זו.

4. לאור המודעות לקושי האמור לעיל, גובשו נהלי עבודה העוסקים במשפחות חצויות. על פי נהלים אלו, רשאי בן הזוג הישראלי להגיש בקשה, בצירוף מסמכים תומכים, לימשרד ישראלים של מנהלת התיאום והקישור (מת"ק) במעבר ארוז, להתיר כניסתו לרצועה לצורך ביקור בן זוגו, תושב הרצועה. העתק ממכתב מטעם היועץ המשפטי לצה"ל באזור חבל עזה שנשלח לנציג המוקד להגנת הפרט ביום 9.11.2004 מצורף ומסומן ע/4.

14. גם בשלהי שנת 2004, במסגרת בג"ץ 10043/03 **אבאגיאן נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה**, הודיע המשיב (שם) על החלטתו "שלא להתיר . . . את כניסתם **התדירה והבלתי מבוקרת** של אלפי ישראלים לאזח"ע, גם אם קרובי משפחתם מתגוררים ברצועה". עם זאת, באותה תגובה משלימה (מס' 2) מיום 27.8.2004 (סעיפים 21-22), פירט המשיב מספר מקרים בהם כניסת ישראלים לרצועת עזה תתאפשר, וביניהם המקרה המוסדר בנוהל "משפחות חצויות":

עם זאת, ונוכח הרצון להתחשב, במידת האפשר, בצורכיהם של תושבי הרשות הפלסטינית, כמו גם ברצונם של אזרחי ותושבי ישראל לבקר את קרוביהם המתגוררים באזח"ע, מאפשר המשיב, אף בתקופת העימות המזוין, ובהעדר מניעה ביטחונית פרטנית, כניסתם לאזח"ע של . . . ישראלים הנשואים לאדם המתגורר באזח"ע. . . יצוין עוד, כי ישראלים שלהם ניתן היתר ביקור באזח"ע רשאים לצרף כנלווים אף את קרובי משפחתם מדרגה ראשונה שגילם אינו עולה על 18.

העתק מתגובה משלימה (מס' 2) מטעם המשיב מיום 27.8.2004 שהוגשה במסגרת בג"ץ 10043/03 מצורף ומסומן ע/5.

15. עם חלוף השנים התרחב נוהל "משפחות חצויות" באופן שמכיר בילדי משפחות חצויות, לפחות במקרים מסוימים, כבעלי זכאות עצמאית (ולא רק זכאות משנה, הנגזרת מזו של ההורה הישראלי שלהם) לצאת לעזה לצורך מימוש זכותם לחיי משפחה עם הוריהם תושבי הרצועה. כיום נוהל "משפחות חצויות" מורכב מהוראות שונות הקבועות, בין היתר, בסטטוס ההרשאות ובנוהל הטיפול. מהותה והיקפה של הזכאות לצאת לעזה מכוח נוהל "משפחות חצויות" קבועים בס' 7(ג)2 לסטטוס ההרשאות, כדלקמן:

משפחות חצויות: יציאת ישראלים שבן זוגם על-פי נישואין מתגורר ברצועה (משפחות חצויות), לצורך התאחדות עם בן הזוג, יחד עם ילדיהם הישראליים עד גיל 18. במידה שההורה הישראלי אינו יכול לצאת לרצועה (רק במקרים של מחלה קשה המונעת את תנועתו/מוות/גירושין), יתאפשר לילדיו (עד גיל 18) לצאת לרצועה, לביקור ההורה העזתי.

א) כשמדובר בילדים עד גיל 16, יתאפשר ליווי של בן משפחה אחד מקרבה ראשונה או שניה (אח גדול-עד גיל 18, סבא/סבתא ובמקרים חריגים יאושר ליווי של דוד/ה ישראלים).

ב) האישור יינתן רק לבני המשפחה הישראליים (הורים/ילדים).

ג) יציאת הילדים (עד גיל 18) תעשה לאחר חתימה של האפוטרופוס הישראלי על הצהרת הסרת אחריות ביטחונית ואישית טרם יציאתם לרצועה.

ד) יציאת ילדים ללא ליווי הורה תתאפשר לפרק זמן שלא יעלה על שבוע ימים.

על פי סעיף 3(ז)1 לנהל הטיפול, ההיתרים המונפקים מכוח נוהל "משפחות חצויות" מאפשרים שהייה ברצועה עד לשישה חודשים. לא זו אף זו, בתום שישה חודשים ניתן לחדש היתרים אלו; וכמו כן, כל פעם שישראלי הזכאי להיתר מכוח הנהל חוזר מעזה לישראל, מותר לו מייד לבקש כי יונפק לו היתר חדש לשוב לעזה.

השפעתה של הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" על העותרים, ואחרים במצבם

16. כפי שעולה מהאמור לעיל, במהלך שני העשורים האחרונים נולד דור שלם של ישראלים להורים שהינם "חצויים" בין ישראל לרצועת עזה. לילדי "משפחות חצויות" אלו, נוהל "משפחות חצויות" נהיה המפתח שבלעדיו לא היו יכולים לממש את זכות היסוד שלהם לחיי משפחה עם הוריהם תושבי הרצועה – לא בישראל, ולא בעזה. בהתאם לבחירותיהם של הוריהם, חלקם של ילדי "משפחות חצויות" אלו גדלו ולמדו בבתי ספר בישראל, תוך ביקורים תכופים אצל הוריהם תושבי הרצועה שהותרו מכוח הנוהל; חלקם דווקא גדלו ברצועה תחת קורת גג אחת עם שני הוריהם, מכוח היתרים שהונפקו מכוח הנוהל ושחודשו כל חצי שנה, ותוך ביקורים תקופתיים אצל קרוביהם בישראל; וחלקם עברו (לפעמים יותר מפעם אחת) מישראל (שם התגוררו רק עם ההורה הישראלי שלהם) אל עזה (שם התגוררו עם שני הוריהם) – או לכיוון ההפוך – במהלך ילדותם.
17. דע עקא, בהגיעם של ילדי "משפחות חצויות" אלו לגיל 18, המפתח היחיד ששמר על המרקם המשפחתי שלהם לאורך כל חייהם נלקח מהם בבת אחת על ידי המשיבים. כתוצאה מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", נוהל זה חדל מלחול על ילדי "משפחות חצויות" ברגע שהם הופכים לבגירים. אשר על כן, החל מיום הולדתם ה-18, המקרים היחידים בהם מתירים המשיבים לילדי "משפחות חצויות" להיכנס לעזה ו/או לשהות בה אינם אלא אותם שלושה מקרים הומניטריים נדירים הקבועים בסעיף 7ג(1) לפרק ב' לסטטוס ההרשאות – במקרה שבן משפחה מקרבה ראשונה בעזה יתחתן, יחלה (באופן שמהווה סכנת חיים או שמצריך אשפוז ממושך), או ימות. וזאת, אלא אם כן ילד בגיר של "משפחה חצויה" בוחר להתחתן עם תושב הרצועה ולהקים "משפחה חצויה" משלו.
18. כך, המפגש המשפחתי האחרון שיכול להיערך במסגרת נוהל "משפחות חצויות" בין הילד הישראלי וההורה תושב הרצועה – בדרך כלל בסביבות יום הולדתו ה-18 של הילד – עלול להיות המפגש האחרון ביניהם, פשוטו כמשמעו. הרי, על פי הקריטריונים הקבועים זה שנים במדיניות המשיבים, ילד בגיר של "משפחה חצויה", שאין לו בני משפחה מקרבה ראשונה המתגוררים בעזה פרט להורה שלו, ושהורה זה נשאר בריא ולא מתחתן פעם נוספת, לא יהיה ילד זה זכאי לצאת לעזה כדי לבקר את ההורה שלו, אלא רק כדי לקוברו ולהתאבל על מותו.
19. אין צורך להכביר מילים בעניין הפגיעה החמורה ביותר בזכותם החוקתית לחיי משפחה תקינים של אותם ילדי "משפחות חצויות", שבמקום לערוך ארוחה משפחתית חגיגית לכבוד יום הולדתם ה-18, נאלצים לערוך סעודה אחרונה כמשפחה גרעינית שלמה. דווקא בשעה שהם מתחילים את חייהם הבוגרים, תמים חיי המשפחה התקינים שלהם עם הוריהם תושבי הרצועה.
20. הפגיעה הקשה ביותר הינה באותם ילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם ערב יום הולדתם ה-18 נמצא ברצועת עזה. עם פקיעת ההיתר האחרון שניתן להם במסגרת נוהל "משפחות חצויות", המשך שהייתם של ילדים אלו בעזה הופכת לבלתי חוקית, אף אם התגוררו ברצועה במשך כל חייהם. כך, הגעתם לבגירות משמעותה גירושם הכפוי מביתם ומסביבתם החברתית, ופרידתם הכפויה מהוריהם תושבי רצועת עזה ומשאר בני משפחתם הגרעינית שממשיכים להתגורר ברצועה.

21. ככלל, צעיר או צעירה שגדלו כל חייהם ברצועת עזה אינם ערוכים, מבחינה נפשית וכספית, לעזוב את המשפחה ולעבור לגור במקום אחר לבד בגיל 18. מעברם הכפוי לישראל בשעה שהם עודם סמוכים על שולחן הוריהם – ואולי עודם לומדים בתיכון או באוניברסיטה ו/או עובדים ו/או מנהלים מערכת יחסים ברצועה – עלול לשבש את חייהם לחלוטין ולהקשות עליהם עד מאוד להתפרנס ולהמשיך להתפתח כמבוגרים עצמאיים. הפגיעה בנערות עלולה להיות קשה אף יותר: בחברה בה נהוג שצעירות ממשיכות להתגורר בבית הוריהן עד נישואיהן, מדובר בלא מעט מקרים אף בסכנה לפגיעה במעמדן החברתי.

22. אילוץ של צעירים בני "משפחות חצויות" שמרכז חייהם בעזה לעזוב את בית משפחתם בעל כורחם, להיעקר מהמשפחה הגרעינית, לצאת לעצמאות כפויה במקום שזר להם, בלי אפשרות כלשהי לחזור לבית המשפחה, כשבמקביל, צעירים פלסטינים אחרים (הן תושבי הרצועה, הן תושבי הגדה המערבית והן אזרחי ותושבי ישראל) – כמו גם צעירים ישראלים אחרים (שאין להם הורה המתגורר ברצועת עזה) – יכולים ליהנות מזכותם הטבעית לגדול בחיק משפחתם עד אשר יחליטו להקים משפחה בעצמם, אינה שוויונית.

23. יצויין כי בשנת 2016, במסגרת בג"ץ 9325/16 רייס נ' אלוף פיקוד הדרום, התבקש המשיב לחדש את ההיתר שהונפק מכוח נוהל "משפחות חצויות" לעותרת, ילדה בת 18 של "משפחה חצויה" שהתגוררה למשך כל חייה ברצועת עזה. וזאת, על מנת שתוכל להמשיך להתגורר בבית הוריה שברצועה ואף להמשיך את לימודיה שם באוניברסיטה. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 22.12.2016 (כשבוע לאחר שהפכה לבת 19), קיבלו העותרים את הצעת בית המשפט הנכבד, שנוסחה בפסק הדין מאותו היום כדלקמן:

העותרים יחזרו בהם מן העתירה, תוך שמירת זכויותיהם וטענותיהם למקרה שהעותרת 1 תבקש להיכנס לישראל. במקרה כזה היא רשאית לפנות בבקשה מתאימה למשיב, וזו תוגש בכתב דרך הפרקליטות. העותרת תוכל גם לנקוט בהליכים משפטיים, היה והתשובה שתקבל לא תניח את דעתה, ובאין תשובה – בתוך זמן סביר בנסיבות. בעת שיוגשו הליכים משפטיים – לא תועלה כלפי העותרת טענת שיהוי.

בעוד הצעה זו אפשרה לעותרת להישאר בעזה כפי שביקשה, היא השאירה את העותרת במצוקה ממשית. הרי, משהחלטת המשיב שלא לחדש את היתרה עמדה על קנה, המשך שהייתה של העותרת בעזה היוותה, באופן רשמי, עבירה שדינה מאסר שנתיים (בהתאם לסעיף 27(א)(2) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005). לא זו אף זו, משלא ניתנה לעותרת שום הבטחה כי יותר לה לחזור למקום מגוריה (בעזה) במידה ותצא לישראל בעתיד, היא נתקעה במעין מלכוד: על מנת להבטיח כי לא תיעקר ממקום מגוריה, היא למעשה נאלצה לוותר על זכותה החוקתית לחזור למדינת אזרחותה; ואולם, באם היא תחליט לחזור לישראל בעתיד, זכותה לחזור למקום מגוריה (בעזה) עלולה להישלל ממנה, וכאמור, היא עלולה להיות מואשמת בעבירה פלילית בשל שהייתה בעזה ללא היתר תקף. יצוין, כי הסדר בעייתי דומה הוצע על ידי המשיב לעותרת במצב דומה במסגרת בג"ץ 2841/11 אבו גזאל נ' אלוף פיקוד הדרום (תגובה מטעם המשיב מיום 17.5.2011).

העתק מפסק הדין בבג"ץ 9325/16 מצורף ומסומן ע/6.

24. הפגיעה בזכותם לחיי משפחה של ילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם ערב הגעתם לגיל 18 נמצא בישראל גם היא חמורה מאוד. נדמה כי ברור לכל מי שחוה את הסגרים שהוטלו

מאז התפרצות מגפת הקורונה במרץ 2020, שעד כמה שטכנולוגיות כמו "זום" ו"פייס טיים" מאפשרות להישאר בקשר עם בני משפחה מרחוק, אין תחליף לפגישות פיזיות וביקורים אמיתיים בביתם של יקירים. ילד בגיר לא יכול באמת לכבד את אביו או אמו באופן ראוי, לתמוך בהם ולדאוג להם כפי שהם עשו לו בילדותו, אם אינו יכול להתייצב לצדם הן בשעת שמחה, הן בשעה קשה, והן בכל שעה רגילה שביניהן. אולם, לילדים בגירים של "משפחות חצויות", ביקורים פיזיים אצל ההורה תושב הרצועה אינם אפשריים, אלא אך ורק באחד המקרים ההומניטריים הנ"ל, אשר התנאים הדרושים להם עלולים לא להתממש עד פטירתו של אותו הורה.

25. יוזכר, כי למעשה המעבר של ילד בין התבגרות לבגרות אינו מסתיים פתאום בהגעתו לגיל הבגרות המשפטית. מדובר בתהליך שמתחיל שנים לפני יום הולדתו ה-18 ונמשך שנים אחריו. במהלך כל התהליך הזה, הילד נזקק לסיוע, עצה ותמיכה מהוריו. מובן מאליו, כי על מנת להעניק באופן מיטבי דברים לא-מוחשיים אך חיוניים אלה, נדרשים לא רק שיחות טלפון (ו/או וידאו), אלא גם (ובעיקר) ביקורים פיזיים סדירים בין המבוגר הצעיר וההורה שלו – ביקורים שנאסרים על ידי המשיבים באופן מוחלט עם הגיעם של העותרים, ואחרים במצבם, לגיל 18.

צמצום דרקוני עוד יותר באופן בו נוהל "משפחות חצויות" מיושם

26. בהקשר זה יצוין, כי במהלך השנה האחרונה, נתגלתה תופעה מדאיגה: הפגיעה החמורה ביותר בזכות היסוד של ילדי "משפחות חצויות" מעל גיל 18 לחיי משפחה תקינים עם ההורה תושב עזה, החלה לחלחל מתחת לרף הבגירות. במספר מקרים, המשיבים דחו בקשות לקבלת היתרים מכוח נוהל "משפחות חצויות" שהוגשו בשמם של ילדים בני 17, משום שעד למועד קבלת ההחלטה באותן בקשות הילד כבר הפך לבגיר. זאת, בהתאם לפרשנות של הנוהל לפיה המועד הקובע לעניין הגבלת הגיל הינו מועד יציאתם בפועל של הילדים לרצועה.

27. כפי שנטען על ידי העותרת 5 במסגרת שתי עתירות פרטניות שהוגשו במקרים כאלה (בג"ץ 8090/20 אבו סהיבאן נ' אלוף פיקוד הדרום; ובג"ץ 974/21 גפיר נ' אלוף פיקוד הדרום), הפרשנות האמורה אינה הפרשנות הפחות פוגענית שמתיישבת עם לשונו של הנוהל ומגשימה את מטרתה הביטחונית של הגבלת הגיל הקבועה בו, ואף לוקה בחוסר עקביות עם הכרת המשיבים כי אין בנוסחו היום של הנוהל כדי למנוע מילד ישראלי לשהות בעזה עד לשישה חודשים בערך לאחר יום הולדתו ה-18. אולם, במקום לאמץ את הפרשנות המידתית לנוהל, לפיה המועד הקובע לעניין גילו של הילד הינו מועד הגשת הבקשה להיתר כניסה לרצועה, הודיעו המשיבים במכתב שנשלח לעותרים במסגרת פרשת גפיר, הנ"ל, כי "עודכנו שתי הוראות חדשות" הרלוונטיות, בין היתר, לנוהל "משפחות חצויות", אשר על פניהן נראות כאילו נועדות לשריין את הפרשנות הפוגענית הנ"ל.

העתק ממכתב מטעם המשיבים במסגרת בג"ץ 974/21 מצורף ומסומן ע/7.

28. הנה כי כן, בדיוק בזמן בו בוגרים הראשונים בין ילדי "משפחות חצויות" שנולדו מאז שנוהל "משפחות חצויות" הפך למנגנון היחיד באמצעותו ניתן להם לממש את זכותם החוקתית לחיי משפחה, המשיבים, במקום להרחיב את הנוהל כך שימשיך לחול על אותם ילדים גם במהלך חייהם הבגירים, מנסים לצמצם את היקף תחולתו אף יותר, באופן שפוגע לא רק

בחיי המשפחה של ישראלים בגירים אלא גם בהם של ישראלים קטינים וכך גם בעיקרון טובת הילד.

29. לאור כל האמור, מבקשים העותרים, שפטיהם מפורטים להלן, כי המשיבים יאפשרו להם להמשיך לממש את זכותם החוקתית לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה, וזאת בהתאם לאותן הוראות של נוהל "משפחות חצויות" החלות על ההורה הישראלי שלהם, או לכל הפחות בהתאם לאותן הוראות שחלו עליהם בעודם קטינים.

ב. הצדדים לעתירה

העותרים _____ ו _____ אבו אלטיף

30. העותרים 1 ו-2, מר _____ (להלן: **העותר 1**) וגב' _____ (להלן: **העותרת 2**) הם שני אחים אזרחי מדינת ישראל, שנולדו לאמא אזרחית ישראלית, ואבא תושב רצועת עזה. האם, גב' _____ אבו אלטיף, התחתנה בשנת 2001 עם בן דודה, מר _____ אבו אלטיף, תושב רצועת עזה. במרוצת השנים נולד לבני הזוג 6 ילדים, שקיבלו מעמד של אזרחי מדינת ישראל. מרכז החיים של המשפחה הוא רצועת עזה. האם וילדיה קיבלו היתרים לשהייה ברצועה מכוח נוהל "משפחות חצויות".

31. העותר 1 הינו הילד הבכור, יליד 15.01.2002. העותר 1 גדל לאורך כל חייו ברצועת עזה, אולם בהגיעו לגיל 18 הוא נאלץ לעזוב את בית הוריו ולעבור לגור בישראל. הפעם האחרונה שהעותר 1 קיבל היתר כניסה לרצועת עזה הייתה ביום 04.08.2019 וזאת עד ליום 30.01.2020. מאז העותר 1 לא פגש את אביו, וככל הנראה לא יוכל לפגוש אותו אלא, למרבה הצער, בנסיבות הומניטאריות קשות ביותר.

העתק ת"ז של העותר 1 מצורף ומסומן ע/8.

32. ביום 24.10.2021 שלחה העותרת 6 בקשה בשם העותר 1, במסגרתה התבקשו המשיבים לאשר את ביקורו של העותר 1 ברצועת עזה אצל משפחתו שם, עם חלקם לא נפגש מאז מלאו לו 18, ולאחר שאמו ילדה שם את אחיו הקטן.

33. כעבור יומיים בלבד, ביום 26.10.2021, התקבלה תשובת המשיבה 3 המסרבת את הבקשה מהטעם שהיא "אינה תואמת לאף אחד מן מהקריטריונים [כך במקור] שנקבעו".

העתק ההתכתבות בעניינו של העותר 1 מחודש אוקטובר 2021 מצורף ומסומן ע/9.

34. העותרת 2 היא ילידת 21.05.2003, אשר גדלה לאורך כל חייה ברצועת עזה, וקיבלה היתרים כמו האחים שלה. בהגיעה לגיל 18, היא הייתה אמורה לעזוב את בית משפחתה ואת חייה ברצועה ולעבור לגור בישראל. כפי שהרחבנו לעיל, לאור העובדה כי מדובר בבחורה, וכי בחברה המסורתית אליה היא משתייכת לא מקובל שהיא תעזוב את בית משפחתה לפני שהיא מתחתנת, העותרת 2 נאלצה להישאר ברצועת עזה ללא היתר.

העתק ת"ז של העותרת 2 מצורף ומסומן ע/10.

העותר _____ אבו ג'זר

35. העותר 3, מר _____ אבו ג'זר (להלן: **העותר 3**), הוא אזרח ישראלי שנולד לאמא אזרחית מדינת ישראל, גב' _____ אבו ג'זר, ולתושב רצועת עזה, מר _____ אבו ג'זר. לבני הזוג נולדו 8 ילדים, כשהעותר 3 הוא הילד השני במשפחה. מרכז החיים של המשפחה, מלבד האב תושב רצועת עזה, הוא בישראל. במהלך כל השנים האם וילדיה קיבלו היתרים לשהייה ברצועה מכוח נוהל "משפחות חצויות".

36. העותר 3 יליד 19.08.2001. לאחרונה, ביום 12.08.2021, פנה העותר 3 בבקשה להתיר לו להיכנס לרצועת עזה על מנת לסעוד את אביו החולה. ביום 05.09.2021 בקשתו סורבה מאחר ש"אינה קריטריונית"; "מצבו הרפואי של החולה אינו עומד בקריטריונים". כאמור לעיל, בכדי שמצבו הרפואי יהיה קריטריוני האב צריך להיות על ערש דווי או מרותק למיטה עם מחלה קשה.

העתק ת"ז של העותר 3 מצורף ומסומן ע/11;

העתק מהפנייה מיום 12.08.2021 מצורף ומסומן ע/12;

העתק מהתשובה מיום 05.09.2021 מצורף ומסומן ע/13.

העותרת _____ כריים

37. העותרת 4, גב' _____ כריים (להלן: **העותרת 4**), הינה אזרחית מדינת ישראל שנולדה לאמא בעלת אזרחות ישראלית, גב' _____ כריים, ולתושב רצועת עזה, מר _____ גראם. בני הזוג התחתנו בשנת 2002 ונולדו להם 7 בנות, אולם העותרת 4 היא היחידה שקיבלה מעמד בישראל. מרכז החיים של המשפחה הוא ברצועת עזה, כשבמהלך כל השנים האם ובתה קיבלו היתרים לשהייה ברצועה מכוח נוהל "משפחות חצויות".

38. העותרת 4 ילידת 04.02.2003 אשר גדלה לאורך כל חייה ברצועת עזה, וקיבלה היתרים מתחדשים. בהגיעה לגיל 18, היא הייתה אמורה לעזוב את בית משפחתה ואת חייה ברצועה ולעבור לגור בישראל. לאור העובדה כי מדובר בבחורה, היחידה מבין ששת אחיותיה בעלת מעמד בישראל, ולא מקובל שהיא תעזוב את בית משפחתה לפני שהיא מתחתנת, העותרת 4 נאלצה להישאר ברצועת עזה ללא היתר.

העתקים הן מתעודת הזהות של אמה של העותרת 4 והן מהיתר יציאה לעזה שהונפק לעותרת 4 ביום 13.9.2019, מצורפים ומסומנים ע/14.

39. העותרת 5 (להלן: **המוקד להגנת הפרט או המוקד**), היא עמותה רשומה שמושבה בירושלים, הפועלת, בין היתר, בעניינם של תושבי ישראל ואזרחיה, המבקשים לצאת לעזה על מנת לממש אז זכות היסוד שלהם לחיי משפחה תקינים עם בני משפחותיהם המתגוררים ברצועה.

40. העותרת 6 (להלן: **עמותת גישה**), הינה ארגון זכויות אדם שפועל למען קידום והגנה על חופש התנועה בישראל ובשטחים שבשליטתה. זאת בדגש על זכותם לחופש התנועה של תושבי רצועת עזה מכוח המשפט הבינלאומי והישראלי. בין היתר, מסייע הארגון לישראלים תושבי רצועת עזה וילדיהם, לרבות במימוש זכותם לכניסה לישראל ולרצועת עזה.

41. המשיב 1, אלוף פיקוד הדרום (להלן: **המשיב**), הוא בעל הסמכות להתיר את יציאתם של תושבי ישראל ואזרחיה לרצועת עזה ממדינת ישראל, השולטת מזה למעלה מחמישים וארבע שנים בגבולותיה של רצועת עזה ובמעברים אליה.

42. המשיב 2, מתאם פעולות הממשלה בשטחים (להלן: **המשיב 2** או **מתפ"ש**), הינו אחראי על יישום המדיניות האזרחית של ממשלת ישראל בשטחי הגדה המערבית וכלפי רצועת עזה, ואמון על תיאום וקישור עם הרשות הפלסטינית ולמול האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה. למתפ"ש כפופים המנהל האזרחי ומנהלות התיאום והקישור (המת"קים).

43. המשיבה 3, מנהלת התיאום והקישור לרצועת עזה (להלן: **המשיבה** או **מת"ק עזה**), הינה הממונה, מטעם המשיב 2, על יישום המדיניות האזרחית של ממשלת ישראל כלפי רצועת עזה, ואמונה על תיאום וקישור עם הרשות הפלסטינית ולמול האוכלוסייה הפלסטינית תושבי רצועת עזה. כמו כן, מת"ק עזה מוסמך מטעם המשיב להתיר את כניסתם של ישראלים לרצועת עזה ושהייתם בה; בקשות להיתרים אלה מוגשות למשרד ישראלים במת"ק עזה (להלן: **משרד ישראלים**) ומטופלות על ידו.

ג. מיצוי הליכים – הפניות העקרוניות של המוקד למשיבים

44. ביום 11.03.2021 פנה המוקד בפנייה עקרונית למשיב 1 (להלן: **"פנייה עקרונית"**), שבה דרש כי זכותם של ישראלים לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה תישמר גם לאחר הגעתם לגיל 18. בין היתר, המוקד ביקש לשנות את נוהל "משפחות חצויות" כך שמידת ההגנה על הזכות לחיי משפחה שהוא מעניק כיום לישראלים כלפי בני זוגם תושבי עזה, תוענק גם לישראלים כלפי הוריהם תושבי הרצועה. לכל הפחות, נדרש כי זכאותו של קטין ישראלי, על פי נוהל "משפחות חצויות" בנוסחו היום, להיכנס לרצועת עזה ולשהות בה לצורך התאחדות עם ההורה שלו תושב עזה, תורחב ותוענק לו באותה מידה גם לאחר יום הולדתו ה-18.

45. בפנייתו זו, פירט המוקד את המסגרת הנורמטיבית לדרישותיו, והסביר את הפגיעה הניכרת בזכות לחיי משפחה. העתק מהפנייה נשלח למשיבים 2 ו-3.
העתק מהפנייה מיום 11.03.2021 מצורף ומסומן **ע/15**.

46. המכתב נשלח באמצעות הדוא"ל לכל הנמענים, ובאותו יום התקבלה הודעת דוא"ל מטעם המשיבה עם מספר פנייה, "141977".
העתק מהודעות הדוא"ל מיום 11.03.2021 מצורף ומסומן **ע/16**.

47. ביום 08.04.2021 התקבלה הודעת דוא"ל מקצין פניות ציבור במשיבה, לפיה מענה לפנייה יופץ על ידי קפ"ץ מתפ"ש.
העתק מהודעת הדוא"ל מיום 08.04.2021 מצורף ומסומן **ע/17**.

48. ביום 18.05.2021 התקבלה הודעת דוא"ל מקפ"ץ מתפ"ש, לפיה הבקשה עודנה בבחינת הגורמים הרלוונטיים, ולאור המצב הביטחוני, ייתכנו עיכובים בהוצאת המענה.
העתק מהודעת הדוא"ל מיום 18.05.2021 מצורף ומסומן **ע/18**.

49. ביום 17.06.2021 התקבל מענה מטעם קפ"ץ מתפ"ש לפנייה, לפיו מאחר שמדיניות הכניסה של ישראלים לרצועת עזה מישראל נקבעת בהתחשב במכלול השיקולים, הכוללים גם שיקולים ביטחוניים, ולאחר בחינת הפנייה נמצא כי אין מקום לשנות מהמדיניות החלה היום על תנועתם של ישראלים לרצועת עזה.

העתק מהמענה מיום 17.06.2021 מצורף ומסומן ע/19.

50. ביום 13.07.2021 שלח המוקד תגובה למענה הנ"ל, שבה הסביר המוקד כי בפנייתו העקרונית לא התבקש שינוי מדיניות הכניסה של ישראלים לרצועת עזה בכללותה, אלא למעשה, להסיר את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", דרישה שלא קיבלה כל התייחסות במענה הנ"ל. המוקד העיר כי, מלבד "שיקולים ביטחוניים" כלליים, לא הצביעו המשיבים על שיקולים נוספים שנשקלו בעת מתן המענה. בנוסף, צוין כי התעלמו המשיבים לחלוטין מהנימוקים כבדי המשקל שהועלו על ידי המוקד בפנייתו העקרונית. לאור זאת, חזר המוקד וביקש לשקול בכובד ראש את הפנייה העקרונית, בהתחשב בכלל השיקולים הרלוונטיים, ובראש ובראשונה הפגיעה החמורה בזכות לחיי משפחה.

העתק מהתשובה מיום 13.07.2021 מצורף ומסומן ע/20.

51. התשובה נשלחה באמצעות הדוא"ל, אולם לא התקבל אישור על קבלתה. על כן, ביום 22.07.2021 שלח המוקד שוב בקשה לקבלת אישור על קבלת התשובה. ביום 25.07.2021 התקבל אישור מקפ"ץ מתפ"ש לפיו הפנייה התקבלה והיא בטיפול.

העתק מהודעות הדוא"ל מצורף ומסומן ע/21.

52. במקביל, פנה המוקד ביום 20.07.2021 למשיבים בעניין הפרשנות הראויה לנוהל "משפחות חצויות" נוסחו היום. הפנייה הגיעה בעקבות פרסומן של הוראות חדשות באתר ממשלתי, אשר משליכות על יישום נוהל "משפחות חצויות" (ראו סעיפים 26-29 לעיל). בפנייה זו, התבקשו המשיבים לבטל אותן הוראות חדשות. כמו כן, כל עוד לא תבוטל הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", התבקשו המשיבים לפרש וליישם אותה בהתאם לכלל לפיו המועד הקובע לעניין גילו של הילד הינו מועד הגשת הבקשה ולא מועד הכניסה לעזה בפועל.

העתק ממכתב המוקד מיום 20.07.2021 מצורף ומסומן ע/22.

53. פנייה מקבילה זו נשלחה באמצעות הדוא"ל, אולם לא התקבל אישור על קבלתה. על כן, ביום 22.07.2021 שלח המוקד שוב בקשה לקבלת אישור על קבלת התשובה. ביום 25.07.2021 התקבל אישור מקפ"ץ מתפ"ש לפיו הפנייה התקבלה והיא בטיפול.

העתק מהודעות הדוא"ל מצורף ומסומן ע/23.

54. תגובת המשיבים הן לתשובת המוקד מיום 13.07.2021 והן לפנייתו בעניין הפרשנות הראויה לנוהל מיום 20.07.2021, התקבלה ביום 23.08.2021, ולפיה הם חוזרים על תשובתם מיום 17.06.2021 לפיה אין מקום לשנות את המדיניות.

העתק ממכתב המשיבים מיום 23.08.2021 מצורף ומסומן ע/24.

55. לנוכח כל האמור, לרבות אי סבירות ההחלטה השלילית של המשיבים בפניות העקרוניות של העותרת 5 אליהן (ר' להלן), וכן הסירוב הקטגורי לבקשות הפרטניות של העותרים 1 ו-3, לא נותר לעותרים אלא לעתור לבית משפט נכבד זה.

הטיעון המשפטי

א. המסגרת הנורמטיבית

56. כאמור, האיסור הכללי על כניסת ישראלים לרצועת עזה, כמו גם סמכותו של אלוף פיקוד הדרום להתיר לישראלים לצאת לרצועה ולשהות בה על אף איסור זה, מעוגנים בסעיפים 2(א), 22(א), 23(ה), ו-24(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005, ובצו יישום תכנית ההתנתקות (חבל עזה), תשס"ה-2005. בפועל, משרד ישראלים במת"ק עזה הינו הגוף האחראי, מטעם המשיב, על הטיפול בבקשות שמוגשות על ידי ישראלים להתרת יציאתם לרצועה, וכן על ריכוז הליכי הבחינה של בקשות אלו.

57. בין היתר, בקשות להתיר יציאתם של ישראלים לעזה ושהייתם בה, נבחנות בהתאם למדיניות העדכנית של המשיבים ורשויות נוספות של מדינת ישראל, אשר מתפרסמת ומתעדכנת מעת לעת בסטטוס ההרשאות. במסמך מדיניות זה, אשר דינו כדין הנחיות פנימיות, נקבעים מהותם של הקריטריונים הנ"ל להתרת יציאתם של ישראלים לעזה, דהיינו, שלושת הקריטריונים ההומניטריים הנדירים (חתונות, ביקורי חולה והלוויות), קריטריונים מצומצמים הקשורים לסוגים מסוימים של עבודה, וכן, נוהל "משפחות חצויות". הוראות נוספות של נוהל "משפחות חצויות" קבועות בנהלים נוספים של המשיבים, לרבות נוהל הטיפול, בו נקבע, בין היתר, כי תוקפם של ההיתרים המונפקים בהתאם לנוהל "משפחות חצויות" הוא עד שישה חודשים, לעומת תוקפם של ההיתרים המונפקים בהתאם לקריטריונים ההומניטריים האמורים, שהינו עד שלושה ימים.

58. בעת בחינת מידתיותה של הפגיעה החמורה בזכויות היסוד של ילדי "משפחות חצויות" – ובראש ובראשונה בזכות היסוד שלהם לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה – הנגרמת על ידי הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", כמפורט להלן, יש לשים לב לא רק למקרים הנוספים בהם לישראלים מותר לצאת לעזה, אלא גם למקרים בהם לתושבי הרצועה מותר להיכנס לישראל, ביחוד לצורך מימוש זכותם לחיי משפחה עם בני זוגם וילדיהם הישראלים. בהקשר זה, וכנזכר לעיל, על אף פקיעת הוראת השעה בתחילת יולי 2021, הוראותיה הנגועות לאיסור הכמעט מוחלט על מתן מעמד לתושבי עזה בישראל מכוח איחוד משפחות עודן מיושמות על ידי משרד הפנים, בהתאם, לטענתו, לסמכות הרחבה המוקנית לשרת הפנים מכוח חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, וחוק האזרחות, תשי"ב-1952 (ר' נספח ע/1, לעיל).

59. כמו כן, הסמכות להתיר לתושבי עזה להיכנס לישראל מוקנית למספר בעלי תפקידים במת"ק עזה, לרבות ראש המת"ק, בהתאם ל"הסמכה לתת היתר" שנחתמה על ידי שר הפנים ביום 19.1.2009 (רשומות, ילקוט הפרסומים 5913, בעמ' 2265 (5.2.2009)). וזאת, מתוקף סמכותו של שר הפנים לפי סעיף 1 לצו הכניסה לישראל (פטור תושבי רצועת עזה) (הוראת שעה),

התשס"ה-2005, אשר הוצא על ידי שר הפנים ביום 21.9.2005 מכוח סמכותו על פי סעיף 17(ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952. בקשותיהם של תושבי עזה להיכנס לישראל נבחנות על ידי מת"ק עזה, בין היתר, לפי עמידתן בקריטריונים הנקבעים בפרק ב' לסטטוס ההרשאות. כאמור לעיל, קריטריונים אלה עודם מתבססים על הוראת השעה, על אף פקיעתה (ר' ס' 1(ב) לפרק ה"כללי" לסטטוס ההרשאות).

ב. המשיבים מונעים מילדי "משפחות חצויות" מעל גיל 18 לממש את זכותם החוקתית לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה

60. כאמור, בשל הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", מאבדים ילדי "משפחות חצויות" את זכאותם לקיים ביקורים סדירים ותכופים אצל הוריהם תושבי רצועת עזה – ומניה וביה להמשיך להתגורר יחד עמם ברצועה – עם הגיעם לגיל 18. בהתחשב במדיניות המשיבים, האוסרת, כאמור לעיל, באופן כמעט מוחלט הן על מימוש הזכות לחיי משפחה עם הורה תושב הרצועה בתוך ישראל, והן על ביקורים של ישראלים בגירים בעזה שלא במסגרת חתונה, ביקור חולה או הלוויה של בן משפחה מקרבה ראשונה, משמעותה של הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" אינה אלא לקרוע ילדי "משפחות חצויות" בגירים מהוריהם תושבי רצועת עזה, לעתים לשנים רבות ולעתים לעולם. כאמור, בהתאם למדיניות המשיבים, ייתכן כי הפעם היחידה בחייו הבגירים שיותר לילד "משפחה חצויה" לשוב לעזה לא יהיה כדי לבקר את ההורה שלו שם אלא אך ורק כדי לקוברו. כך, הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" למעשה שוללת את יכולתו של ילד בגיר של "משפחה חצויה" לממש את זכותו לחיי משפחה תקינים עם ההורה שלו תושב רצועת עזה.

61. הזכות לחיי משפחה נגזרת, בין היתר, מהזכות לכבוד האדם, ונמנית על הזכויות הטבעיות הבסיסיות והחשובות ביותר. כפי שנקבע על ידי השופטת פרוקצ'יה בעניין הזכות למשפחה בפרשת דוברין:

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעגן זכויות אדם לכבוד ולחירות... בתחומיה של הזכות לכבוד האדם, ניצבת זכותו של האדם למשפחה... הזכות למשפחה הינה אחד היסודות המרכזיים של הקיום האנושי. היא נגזרת מההגנה על כבוד האדם, מן הזכות לפרטיות, ומן ההגשמה של עקרון האוטונומיה של רצון הפרט, המצויה בגרעינו המהותי של מושג כבוד האדם.

(בג"ץ 2245/06 דוברין נ' שרות בתי הסוהר, פס' 12 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (פורסם בנבו, 13.6.2006) (אזכורים הושמטו)).

62. היחסים המיוחדים בין בני אותו מעגל משפחתי זכו להכרה ולהגנת המשפט. כפי שאמר הנשיא דאז ברק בעניין עדאלה:

'חובתנו הראשונית והבסיסית לקיים, לטפח ולשמור על התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית – הלוא היא המשפחה הטבעית'. . . . הקשר המשפחתי, והגנה עליו ועל מרכיביו הגרעיניים (בני הזוג וילדיהם), מונח ביסוד המשפט הישראלי. למשפחה תפקיד חיוני ומרכזי בחייו של היחיד ובחיייה של החברה. הקשרים המשפחתיים, עליהם מגן המשפט ואותם הוא מבקש לפתח, הם מהחזקים ומהמשמעותיים ביותר בחייו של אדם.

(עניין עדאלה, הנ"ל, בפס' 25 לחוות דעתו של הנשיא ברק (הדגשה הוספה) (אזכור הושמט)).

63. הזכות לחיי משפחה כוללת בחובה גם את זכותם של ילדים לגדול אצל הוריהם ואת זכותם של הורים לגדל את ילדיהם. כפי שנקבע ברע"א 669/00 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נד(3) 196, 209 (2000), "קיימת זכות טבעית ובסיסית להורים לגדל את ילדם". "זכות טבעית" זו אולי קיימת ביתר שאת כשהילד הינו קטין, אבל היא עדיין בעלת חשיבות רבה כשהילד הופך לבגיר. במיוחד בשנים הראשונות של חייו הבגירים של הילד, התמיכה, העזרה, העצה, וההנחיות שהוא מקבל מהוריו – משני הוריו – הם בעלי חשיבות רבה ביכולתו להמשיך להתבגר ולהתפתח ולהפוך לאדם עצמאי. לא פחות חשוב הוא יכולתו של הילד להמשיך להתגורר עם הוריו – במיוחד כשזו הנורמה בתרבות שלו – או לכל הפחות לחזור לביתם כדי להתראות עם הוריו – שני הוריו – באופן סדיר.
64. זאת ועוד. הזכות לחיי משפחה של ילד עם ההורה שלו, ושל הורה עם ילדו, אינה זכות זמנית, שקיימת אך ורק כשהילד עודו קטין והגזרת אך ורק מעיקרון טובת הילד. נהפוך הוא. הזכות של הורה וילדו לחיי משפחה אחד עם השני הינה זכות בת תוקף לאורך כל חייהם.
65. אכן, חלק מהזכות לחיי משפחה היא זכותו וחובתו של כל אדם, בין אם הוא קטין ובין אם הוא בגיר, לדאוג להוריו ולכבדם. לדברי המשנה לנשיא דאז מנחם אלון, "הקשר בין ילד להוריו ומצוות כיבוד הורים יסוד מוסד ועיקרון מקודש הם במורשת ישראל מקדמת דנא, ובכל חברה אנושית בת תרבות" (ע"א 1482/92 הגר נ' הגר, פ"ד מז(2) 793, 805 (1993)). החובה לכבד את ההורים אף חלה על ילדים ביתר שאת כאשר ההורים מזדקנים ומזדקקים לתמיכתם ולעזרתם של ילדיהם הבגירים על מנת לנהל את חייהם היומיומיים. אין חולק כי מדיניות המאפשרת לילד לבקר את ההורה שלו אך ורק כשההורה כבר מאושפז או גוסס, ואז רק לשלושה ימים, אינה מאפשרת לילד למלא באופן הולם את חובתו לכבד את ההורה שלו, ובד בבד אינה מאפשרת לו לממש את זכותו לחיי משפחה. נדמה כי הגבלה כזו גורפת על יכולתו של ילד לכבד את אביו ואמו, אינה אלא פגיעה חמורה "בכבודו של" הילד "באשר הוא אדם", בניגוד לסעיף 2 לחוק-יסוד כבוד האדם וחירותו.
66. בהתאם לאמור, ולנוכח חשיבותו העליונה של "הקשר המשפחתי... בחייו של היחיד ובחייה של החברה", מוקנית לכל אדם, הן על פי המשפט הישראלי והן על פי המשפט הבינלאומי, זכות לחיי משפחה (עניין **עדאלה**, הנ"ל, בפס' 25 לחוות דעתו של הנשיא ברק). כנגד זכות בסיסית וחיונית זו, מוטלת על המשיבים החובה לכבד את המעגל המשפחתי של העותרים. והרי, נקבע על ידי בית משפט נכבד זה כי, בין היתר, "ישראל מחויבת להגנה על התא המשפחתי מכוחן של אמנות בין-לאומיות" (בג"ץ 3648/97 **סטמקה נ' שר הפנים**, פ"ד נג(2) 787, 728 (1999)).
67. בין היתר, תקנה 46 לאמנה בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה לרבות תקנות בקשר לדיני ומנהגי המלחמה ביבשה (האג 1907) (להלן: אמנת האג (1907)), המהווה דין בינלאומי מנהגי, קובעת:
- יש לכבד את כבוד המשפחה וזכויותיה, חיי אדם, רכוש פרטי, וכן את אמונות-הדת ומנהגי הפולחן.

68. מחקרו המקיף של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום שפורסם בשנת 2005, במטרה לזהות את כללי המשפט ההומניטרי הבינלאומי המנהגי, מכיר את חובת המדינה להגן על חיי משפחה כאחד מכללים אלה:

Family life must be respected as far as possible.

(Jean-Marie Henckaerts & Louise Doswald-Beck, [1 Rules] Customary International Humanitarian Law 379-83, Rule 105 (Int'l Comm. Red Cross ed., 2005, Cambridge University Press 2009)).

69. חובת המדינה להגן על התא המשפחתי והזכות לחיי משפחה מוכרת גם במקורות בינלאומיים נוספים, ובין היתר: סעיף 27 לאמנת ג'נבה (הרביעית) בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949); סעיף 10 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (1966), כ"א 1037 (להלן: **האמנה בדבר זכויות כלכליות**), אשר נחתמה על ידי מדינת ישראל בשנת 1966 ואושררה על ידיה בשנת 1991; סעיפים 17 ו-23 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (1966), כ"א 1040 (להלן: **האמנה בדבר זכויות אזרחיות**), אשר נחתמה על ידי ישראל בשנת 1966 ואושררה על ידיה בשנת 1991; סעיף 12 וסעיף 16(3) להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם (1948); וסעיפים 8 ו-12 לאמנה להגנת זכויות אדם וחירויות יסוד (1950).

70. יצוין, כי על דרך הכלל, הזכות לחיי משפחה כוללת את זכותו של אזרח להתגורר יחד עם בני משפחתו הגרעינית במדינתו. כפי שנקבע בעניין **סטמקה** (הנ"ל, בעמ' 787):

מדינת ישראל מכירה בזכותו של האזרח לבור לו בן-זוג כרצונו ולהקים עמו משפחה בישראל. ישראל מחויבת להגנה על התא המשפחתי מכוחן של אמנות בין-לאומיות... והגם שאמנות אלו אינן מחייבות מדיניות זו-או-אחרת בנושא של איחוד משפחות, הכירה ישראל – הכירה ומכירה היא – בחובתה לספק הגנה לתא המשפחתי גם על דרך מתן היתרים לאיחוד משפחות. כך סיפחה עצמה ישראל לנאורות שבמדינות, אותן מדינות המכירות – בכפוף לסייגים של ביטחון המדינה, שלום הציבור ורווחת-הציבור – בזכותם של בני משפחה לחיות בצוותא-חדא בטריטוריה שיבחרו בה.

71. אולם, עם חקיקת הוראת השעה (והחלטת הממשלה מס' 3598), נשללה מרבות מהמשפחות החצויות הזכות להתגורר ביחד בישראל. כאמור לעיל, קיומה של האפשרות להמשיך ולקיים חיי משפחה תקינים בשטחים (ובענייננו, ברצועת עזה) עמד בבסיס הכרעת בית המשפט הנכבד בשנת 2006 להותיר את הוראת השעה על כנה בעניין **עדאלה**, הנ"ל.

72. כזכור, טענה המדינה אז, כי הוראת השעה "איננה מונעת בחירה אוטונומית בבן הזוג ואיננה מאיינת את הזכות לחיי משפחה מעיקרה, אלא היא אינה מאפשרת את מימושה של הזכות במדינת ישראל דווקא" (עניין **עדאלה**, הנ"ל, בפס' 14 לחוות דעתו של הנשיא ברק). על בסיס טענה זו, הנשיא ברק סבר כי, "לרוב, אין מונעים מבן הזוג הישראלי לעבור לאזור (יכל אדם חפשי לצאת מישראל: סעיף 6(א) לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו). בכך הוא רשאי, כמובן, לממש את זכותו לקיום התא המשפחתי מחוץ לישראל. אני מניח – בלא שנמסרו לנו לעניין זה כל פרטים – כי במרבית המקרים יקבל בן הזוג הישראלי היתר מהמפקד הצבאי להיכנס לאזור" (שם, בפס' 42 לחוות דעתו של הנשיא ברק).

73. בזכות נוהל "משפחות חצויות", ההנחה של הנשיא ברק הוכחה כנכונה בנוגע הן לישראלים הנשואים לתושבי עזה והן לילדיהם המשותפים הקטינים. אולם, משום שנוהל זה מפסיק לחול על ילדי "משפחות חצויות" בגירים, "במרבית המקרים" ילדים אלו דווקא לא מקבלים "היתר מהמפקד הצבאי להיכנס לאזור". מאז שנת 2007, נאסר על ילדים בגירים של "משפחות חצויות" אף לבקר את הוריהם בעזה, אלא אם כן מתקיים אחד התנאים ההומניטריים הנ"ל.

74. אשר על כן, כתוצאה מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", נגזר על כל "משפחה חצויה" להתמודד עם שבירת המרקם המשפחתי שלה בהגיעו של הילד הבכור לגיל 18. מרגע זה והאלה, ייתכן כי המשפחה הגרעינית לעולם לא תזכה להיפגש כולם ביחד בארצם. כך, הפגיעה בזכות לחיי משפחה אינה מוגבלת לזכות של ילדי "משפחות חצויות" בגירים להיפגש עם ההורה שלהם המתגורר בעזה, אלא גם חלה על זכותם של כל אחד ואחד מבני אותה "משפחה חצויה" להיפגש ביחד כולם, כמשפחה גרעינית שלמה.

75. עצם העובדה כי פגישתם האחרונה במסגרת נוהל "משפחות חצויות" של הורה תושב עזה וילדו הישראלי, בסמוך ליום ההולדת ה-18 של הילד, עלולה להיות פגישתם האחרונה בחייהם, פשוטה כמשמעה, מעידה כאלף עדים על מידת הפגיעה בזכותם החוקתית לחיי משפחה, ועל הטרגדיה האנושית הטמונה בה.

ג. בהגבלת תחולתו של נוהל "משפחות חצויות" לילדים קטינים בלבד, המשיבים דווקא פוגעים בעקרון טובת הילד

76. כפי שנקבע כבר בע"א 209/54 שטיינר נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד ט 241, 251 (1955), "מבחן טובת הילדים הוא עקרון שאין למעלה הימנו". קיומה של האמנה בדבר זכויות הילד (1989), כ"א 1038, אשר אושררה על ידי מדינת ישראל בשנת 1991, וחקיקת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, חיזקו אף יותר את מעמדו של הילד כנושא זכויות עצמאי, וכאישיות עצמאית במשפט.

77. בפסיקה הודגש לא אחת, כי כאשר דנים בטובת הילד יש לתת משקל רב ביותר לשיקול זה. "משהתרום המחוקק לדרגת התפיסה המודרנית – ובתפיסה מודרנית זו נוקטים חכמי ישראל זה עידן ועידנים – כי הילד אינו 'אובייקט' . . . אלא הוא עצמו 'סובייקט', הוא גופו 'בעל-דין' . . . הרי לא יתכן להתעלם מן האינטרסים שלו בשום צירוף מסיבות שהוא" (עניין שטיינר, הנ"ל, בעמ' 251).

78. אמנם החלת נוהל "משפחות חצויות" לא רק על ישראלים הנשואים לתושבי עזה אלא גם על ילדיהם הקטינים הישראלים שומרת על טובתם של אותם ילדים. אולם, בקובעם כי הנוהל יחדל לחול על ילדי "משפחות חצויות" בהגיעם לגיל הבגירות, מתעלמים המשיבים מעקרון טובת הילד במידה משמעותית.

79. מרכיב חשוב ביחסי הורה-ילד, וכך גם בהתפתחותו האישית והפסיכולוגית של הילד, הוא יציבות, ובענייננו, ההבטחה והציפייה הסבירה מצד הילד כי ההורה שלו תמיד ינכח – באופן פיזי – בחייו. אולם, ילדי "משפחות חצויות" יודעים בוודאות, כבר בגיל צעיר מאוד, כי יבוא יום שלאחריו לאחד ההורים כבר לא תהיה נוכחות פיזית בחייו. לא יכול להיות שהידעה הזו

לא מחלחלת לתוך התת-מודע של הילד הקטין, ולא משפיעה לרעה על יחסיו עם ההורה-שעתיד-להיעלם-מחיו.

80. לא זו אף זו. קטינים מקבלים חינוך בין היתר על מנת שיוכלו להתפתח באופן שיאפשר להם להצליח לבנות קריירה וחיים טובים בחברה בה הם גדלים. כך, אילוצם של ילדי "משפחות חצויות", המתגוררים בעזה כקטינים בהיתרים שמנפיקים המשיבים, לעזוב את סביבתם ואת חברתם ולעבור לבד לישראל דווקא בגיל שהם מסיימים את לימודיהם התיכוניים, מונע מהם לנצל את כל ההשקעות שלהם בלימודיהם, ושם אותם בהכרח במעמד של חסרון.

81. גם בהיבט אחר נכשלים המשיבים במבחן טובת הילד. לא רק היחסים בין הילד וההורה שלו הם חשובים לילד, אלא גם יחסיו עם אחיו, בין אם הם קטינים ובין אם הם בגירים. אולם לילדי "משפחות חצויות" שמתגוררים בעזה, משמעותה של הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" הינה הפרדתם הכפויה מאחיהם הבגירים, אשר נאלצים לעזוב את ביתם ולעבור לישראל בסמוך לאחר הגעתם לגיל 18. אמנם האחים הקטנים הישראלים יכולים לבקר את האח הבגיר כל פעם שההורה הישראלי חוזר לישראל, אך אופציה זו אינה שווה ערך להמשך הנוכחות היומיומית של האח הבגיר בחייו ובביתו של הקטין; ובמקרים בהם חלקם מהאחים הקטינים הינם תושבי עזה (קרי, חסרי מעמד בישראל), מדובר בנתק כמעט מוחלט עם אחיהם הישראליים הבגירים. אפילו אחים קטינים של ילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם הינו בישראל סובלים מאי יכולתם להיפגש – יחד עם האח הבגיר – אצל ההורה בעזה; כך נמנעת מקטינים אלו האפשרות לבלות עם כל בני משפחתם הגרעינית ביחד.

82. לבסוף, כפי שצוין לעיל והודגש במכתב המוקד מיום 20.7.2021 (ר' נספח ע/22, לעיל), האופן הלא מידתי בו מפרשים ומיישמים המשיבים את נוהל "משפחות חצויות" בנוסחו היום, הוביל לאחרונה למקרים בהם נמנע מקטינים מפגש אחרון עם הוריהם תושבי רצועת עזה, אך ורק בשל כך שבין המועד בו הוגשה בקשתם לקבל היתר מכוח הנוהל לבין המועד בו התקבלה ההחלטה בבקשתם, הם חגגו את יום הולדתם ה-18. כך, מחלחלת הפגיעה האנושה בזכותם של ילדי "משפחות חצויות" בגירים לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי הרצועה מתחת לרף הבגירות, וחלה כיום אף על ילדי "משפחות חצויות" בני 17. כאן, מדובר בפגיעה ישירה במי שהם עודם קטינים, מה שמעיד על הזלזול של המשיבים בעקרון טובת הילד.

ד. המשיבים פוגעים בזכותם החוקתית של ילדים בגירים של "משפחות חצויות" לחופש תנועה,

ובכך גם בזכויות אדם נוספות שלהם

83. במניעת יציאתם של ילדים בגירים של "משפחות חצויות" לרצועת עזה, פוגעים המשיבים גם בזכותם לחופש תנועה. הזכות לחופש התנועה מהווה את הביטוי המרכזי לאוטונומיה של האדם, לבחירתו החופשית ולמימוש יכולותיו. חשיבותה הרבה של הזכות לחופש תנועה נעוצה בכך שחופש התנועה הוא הכוח המניע את מארג זכויותיו של האדם, והגבלתו גוררת אחריה בהכרח פגיעה בזכויות אדם נוספות הנוגעות לכל תחומי החיים. וכאן, בראש ובראשונה הפגיעה החמורה בזכותם של ילדי "משפחות חצויות" לחיי משפחה תקינים בכלל, ולחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה בפרט, היא התוצאה הישירה והבלתי נמנעת מהגבלת חופש התנועה שלהם.

84. במשפט המנהלי-חוקתי הישראלי, הזכות לחופש תנועה מעוגנת בסעיף 6 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. היא מוכרת כזכות יסוד בסיסית, אשר "עומדת בשורה הראשונה של זכויות האדם" ומצויה "ברמה הגבוהה ביותר במידרג הזכויות בישראל" (בג"ץ 1890/03 **עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל**, פ"ד נט(4) 736, 754 (2005) (אשר מצטט את דברי הנשיא ברק בבג"ץ 5016/96 **חורב נ' שר התחבורה**, פ"ד נא(4) 1, 51, 53 (1997)).

85. במשפט זכויות האדם הבינלאומי הזכות לחופש תנועה מעוגנת, בין היתר, בסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות, הנ"ל; בסעיף 13 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם (1948); ובסעיף 2 לפרוטוקול הרביעי לאמנה להגנת זכויות אדם וחירויות יסוד (1963).

86. כאמור, הזכות לחופש תנועה כוללת את **זכותו של אדם לצאת מארצו ולחזור אליה**, והיא הוכרה בסעיף 13(2) להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם (1948):

Everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country.

87. בדומה לכך, נקבע במפורשות בסעיף 12(4) לאמנה בדבר זכויות אזרחיות, הנ"ל, כי:

No one shall be arbitrarily deprived of the right to enter his own country.

88. בסעיף 6 לחוק-יסוד כבוד האדם וחירותו נקבע כדלהלן:

(א) כל אדם חופשי לצאת מישראל.
 (ב) כל אזרח ישראלי הנמצא בחוץ לארץ זכאי להיכנס לישראל.
 89. זכותו של אדם לחזור לארץ מגוריו מוכרת גם בפסיקה הישראלית:

זכותו של אדם לצאת מארץ מגוריו ולחזור אליה היא זכות טבעית. היא אחת מזכויות היסוד של האדם. הגבלתה של הזכות פוגעת פגיעה חמורה בזכויותיו. (בג"ץ 4706/02 **סלאח נ' שר הפנים**, פ"ד נו(5) 695, 702 (2002)).

90. בענייננו, מגבילים המשיבים את זכותם החוקתית של ילדי "משפחות חצויות" בגירים לצאת מן הארץ, על ידי כך שמונעים מהם לנסוע לרצועת עזה. מדובר במניעה מוחלטת (אלא אם קיים אחד התנאים ההומניטריים הנ"ל) שעומדת בתוקף לאורך כל חייהם הבגירים של ישראלים אלה – ללא קשר לנסיבותיהם הפרטניות המשתנות וללא קשר לקיומה או אי-קיומה של מניעה ביטחונית אישית.

91. בנוגע לילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם ערב הגיעם לגיל 18 נמצא ברצועת עזה, ההגבלה על יציאתם חזרה לעזה (לאחר הגיעם לגיל 18) משמעה **שלילת זכותם לחזור למקום מגוריהם**. ויוזכר, כי חלק מאותם ילדי משפחות חצויות, לרבות העותרות 2 ו-4 בהליך דן וכן העותרת בפרשת **רייס**, הנ"ל, התגוררו בעזה למשך כל חייהם הקטינים.

92. לא זו אף זו. ההסדר שהוצע לעותרת בפרשת **רייס**, כמו גם זה שהוצע לעותרת במצב דומה בפרשת **אבו גזאל**, הנ"ל, מהווים הסדרים שלמעשה שוללים את זכותם החוקתית לחזור לישראל מילדי "משפחות חצויות" המבקשים להמשיך להתגורר בבית משפחתם שבעזה לאחר הגיעם לגיל 18. היות והסדרים אלו למעשה אפשרו לעותרות (להמשיך) לשהות בעזה אפילו לאחר פקיעת היתרון, בחזרתן של העותרות לישראל הייתה כרוכה סכנה כי יועמדו לדין (בהאתם לסעיפים 24(א) ו-27(א)(2) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005). לא זו אף זו, משהסדרים אלו לא כללו כל הבטחה כי יותר לעותרות לחזור לעזה במידה ויבחרו, על אף הסכנה כי יועמדו לדין, לממש את זכותן להיכנס למדינתן (ישראל) בעתיד, הרי שבמימוש

זכותן לחזור לישראל הייתה כרוכה סכנה בוודאות קרובה לוודאי כי ישללו מהן זכותן לחזור למקום מגוריהן (בעזה).

93. לא למותר לציין, כי מדובר בשני הסדרים פרטניים שונים (אם כי דומים במהות). הסדר כללי דומה לא קיים בנוהל "משפחות חצויות" או בכל נוהל אחר. משמעותם של דברים אלה הינה כי על ילד "משפחה חצויה" בן 17, שהתגורר כל חייו יחד עם שני הוריו וכל אחיו בבית המשפחה בעזה – וזאת באמצעות היתרים שהונפקו על ידי המשיבים מכוח נוהל "משפחות חצויות" – והמבקש להמשיך להתגורר איתם שם לאחר יום הולדתו ה-18, נגזר לקבל החלטה שאין להעלות על הדעת – או לציית לחוקי מדינתו ולהיפרד בעל כרחו ממשפחתו עם פקיעת ההיתר האחרון שהונפק לו בטרם יום הולדתו ה-18, או לעבור על החוק ולוותר על זכותו לחזור למדינתו (לפחות עד שיתחתן עם תושבת עזה בעצמו), כדי שיוכל להמשיך לחיות את חייו לצד משפחתו.

94. במצב זה, ילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם נמצא בעזה ערב הגיעם לגיל 18 ממחישים היטב את המובן מאליו, כי פגיעה בזכות לחופש תנועה גוררת פגיעה בזכויות אדם נוספות. אילו צם לצאת מעזה עם פקיעת ההיתר האחרון שהונפק להם, מכוח נוהל "משפחות חצויות", בטרם יום הולדתם ה-18, משמעותו כי ילדי "משפחות חצויות" נאלצים להיפרד לא רק מבני משפחתם, אלא גם מביתם, מחברתם, מסביבתם המוכרת, מחבריהם, משכניהם, מלימודיהם, מעבודתם, מבני זוגם (שלא על פי נישואין), וכדומה, תלוי בנסיבות האישיות של כל ילד וילד.

95. כך, נפגעות שורה ארוכה של זכויות אדם נוספות – מעבר לזכותם לחיי משפחה – של ילדי "משפחות חצויות" שמרכז חייהם נמצא בעזה, ברגע שנוהל "משפחות חצויות" חדל מלחול עליהם בשל גילם, ובין היתר:

א) הזכות של אדם לחיות בביתו ושלא להיות מועבר ממנו בעל כרחו ובאופן שרירותי – וביתר שאת כשביתו הוא בית הוריו והוא עוד סמוך על שולחנם (לעניין תפקידו המרכזי של ביתו של אדם בעיצוב חייו והזכות שלא להיות מורחק מבית מגורים, ר' בג"ץ 7015/02 עג'ורי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2002(3), 811 (2002); בג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל, פ"ד נט(2) 481 (2005) (להלן: עניין המועצה האזורית); M. Stavropoulou "The Right Not to Be Displaced" 9 Am. U. J. Int'l & Pol'y 689, 717, 736-37 (1994).

ב) הזכות לחופש העיסוק ולפרנסה בכבוד (לעניין זכות זו ר' בג"ץ 8111/96 הסתדרות העובדים החדשה נ' התעשייה האווירית לישראל בע"מ, פ"ד נח(6) 481, 543-542 (2004); בג"ץ 4769/95 מנחם נ' שר התחבורה, פ"ד נז(1) 235, 261 (2002); וסעיף 6 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, הנ"ל).

ג) הזכות לחינוך ולרכישת השכלה גבוהה (לעניין זכות זו ר' בג"ץ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך, פ"ד סב(4) 571, פס' 51 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2008); בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גילית" נ' שר החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נ(3) 2, 24 (1996); וסעיף 13 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, הנ"ל).

ה. החלטתם השלילית של המשיבים בבקשה העקרונית של המוקד לבטל את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" לא הייתה סבירה

96. כידוע, החלטה מינהלית אינה סבירה שעה ש"הרשות המוסמכת אינה נותנת משקל ראוי לאינטרסים השונים" והעניינים (בג"ץ 389/80 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421, 445 (1980)). בענייננו, לא נראה כי המשיבים קיבלו החלטה סבירה בבקשה העקרונית של המוקד לבטל את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". מתשובותיהם למכתבי המוקד עולה חשש לא רק שהמשיבים לא נתנו את המשקל הראוי לאינטרסים ששקלו, אלא שלא שקלו את כלל השיקולים הרלוונטיים לעניין.
97. כאמור לעיל, במענה למכתב המוקד מיום 11.3.2021, בו התבקשו המשיבים להרחיב את נוהל "משפחות חצויות" כך שיחול גם על ישראלים בגירים שאחד מהוריהם הינו תושב רצועת עזה, מסרו המשיבים בתשובתם מיום 17.6.2021 כי, "לאחר בחינת פנייתכם [מיום 11.3.2021], נמצא כי אין מקום לשנות מהמדיניות החלה היום על תנועתם של ישראלים לרצועת עזה . . . [אשר] משקפת את האיזון, הנכון לעת הזו, בין כלל השיקולים הנוגעים לעניין".
98. מתשובה זו, עולה החשש כי המשיבים לא שקלו לעומק, אם בכלל, את הבקשה העקרונית והספציפית שהועלתה בפניהם על ידי המוקד. הרי, במכתב המוקד מיום 11.3.2021, המשיבים לא התבקשו לשנות את "מדיניות הכניסה של ישראלים לרצועת עזה מישראל" בכללותה, אלא רק, למעשה, להסיר את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". אולם, בתשובתם האמורה מיום 17.6.2021, המשיבים כלל לא התייחסו לנוהל "משפחות חצויות", שלא לדבר על הגבלת הגיל הקבועה בו.
99. באותו אופן, במכתב המוקד מיום 11.3.2021 לא התבקשו המשיבים לתקן את הפגיעה הגורפת בזכותם לחופש התנועה של כל אזרח ותושב המדינה, הנובעת מהוראות חוק יישום תכנית ההתנתקות והכרזת הקבינט המדיני ביטחוני מ-2007 על רצועת עזה כ"שטח עיון" (שיקולים שצוינו על ידי המשיבים במכתבם מיום 17.6.2021); אלא התבקשו לתקן את הפגיעה הספציפית והאקוטית בזכותם לחיי משפחה תקינים של ילדים בגירים של "משפחות חצויות", הנובעת ישירות מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". למרות זאת, המשיבים כלל לא התייחסו בתשובתם מיום 17.6.2021 לזכות היסוד לחיי משפחה, שלא לדבר על הפגיעה החמורה בזכות זו של ישראלים בגירים שאחד מהוריהם הינו תושב הרצועה.
100. זאת ועוד. מלבד שיקולים ביטחוניים כללים, המשיבים בתשובתם מיום 17.6.2021 לא פירטו אילו שיקולים נוספים נשקלו על ידם, אפילו בעת קביעת המדיניות הכללית לעניין כניסת ישראלים לרצועת עזה. מקל וחומר, המשיבים לא נימקו די הצורך את החלטתם לסרב לבקשת המוקד לבטל את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". המשיבים לא הצביעו על הסכנה הביטחונית הספציפית שלשיתם תנבע מהחלת נוהל "משפחות חצויות" גם על ישראלים בגירים שאחד מהוריהם הינו תושב הרצועה; לא הסבירו מדוע בדיקות ביטחוניות פרטניות אינן מהוות מנגנון חלופי להשגת המטרה הביטחונית בגינה הותקנה הגבלת הגיל הגורפת בנוהל; וכלל לא התייחסו לאיזון הספציפי בין הסכנה הביטחונית הלכאורית לבין הפגיעה הנדונה בזכות היסוד לחיי משפחה.

101. כזכור, ביום 13.7.2021 הגיב המוקד לתשובת המשיבים. בתגובה, העלה המוקד את הטענות הנ"ל לגבי חוסר הסבירות של החלטתם השלילית של המשיבים בבקשת המוקד מיום 11.3.2021. שבוע לאחר מכן, ביום 20.7.2021, שלח המוקד למשיבים פנייה עקרונית בסוגיה דומה אך נפרדת: כל עוד לא תבוטל הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", התבקשו המשיבים לאמץ וליישם את הפרשנות הראויה והמידתית להגבלה זו, לפיה המועד הקובע לעניין גילו של הילד הינו מועד הגשת הבקשה ולא מועד הכניסה לעזה בפועל.
102. מהכותרת למכתב המשיבים מיום 23.8.2021 עולה כי מדובר בתשובה דווקא לפניית המוקד האחרונה בעניין הפרשנות הראויה לנוהל "משפחות חצויות". אולם בגופו, מכתב המשיבים זה בכלל לא מתייחס לשאלת הפרשנות (או אף להוראות החדשות לנוהל, אותן התבקשו המשיבים לבטל במסגרת פניית המוקד מיום 20.7.2021). במקום, הפנו המשיבים למכתבם מיום 17.6.2021 וחזרו על החלטתם שלא "לשנות מהמדיניות הקיימת". המשיבים הוסיפו כי, "כפי שהובהר במענה [הקודם], המדיניות הקיימת היום לפיה הכניסה לרצועת עזה במסגרת נוהל משפחות חצויות מתאפשרת לילד עד גיל 18, מהווה איזון נכון, הולם וסביר בין כלל השיקולים הרלוונטיים לעניין (השיקולים הביטחוניים מחד והשיקולים ההומניטאריים מאידך), איזון שגם בתי המשפט לא מצאו מקום להתערב בו (ר', למשל, 7235/09 [כך במקור] המוקד להגנת הפרט נ' אלוף פיקוד דרום)".
103. אולם, עניינו של בג"ץ 7235/09 **המוקד להגנת הפרט נ' אלוף פיקוד הדרום** (פורסם בנבו, 16.9.2009 (הדגשה הוספה)), לא היה בנוהל "משפחות חצויות" או בהגבלת הגיל הקבועה בו, אלא "באיסור על כניסתם של ישראלים לרצועת עזה, לצורך ביקור קרובי-משפחתם בחג המוסלמי עיד אלפטר" בשנת 2009. כאמור, במסגרת מכתבי המוקד מיום 11.3.2021 ומיום 13.7.2021, וכן במסגרת עתירה זו, המשיבים אינם מתבקשים לאפשר, בתקופת חג (דהיינו, בתקופה מסוימת ומוגבלת בזמן) את כניסתם לעזה של כל ישראלי (יחד עם בן זוגו וילדיו הקטינים) שיש לו לפחות קרוב משפחה אחד המתגורר ברצועה, כפי שהתבקשו המשיבים במסגרת בג"ץ 7235/09.
104. אמנם בקשת העותרים מושהה העתירה דנן גם היא לאפשר לישראלים לצאת לעזה. אולם כאן, מתבקשים המשיבים לאפשר לילדים של "משפחות חצויות", שעד גיל 18 התאפשר להם להיכנס לעזה לצורך מימוש זכותם החוקתית לחיי משפחה יחד עם הוריהם תושבי הרצועה, להמשיך לקבל אותם היתרים לאותו צורך אף לאחר יום הולדתם ה-18. אשר על כן, מדובר במסכת שיקולים שונה, גם בהיבט הביטחוני וגם בהיבט ההומניטרי, אליה נדרשו הן המשיבים והן בית משפט נכבד זה במסגרת בג"ץ 7235/09, לעומת זו אליה נדרשים המשיבים ובית משפט נכבד זה בענייננו הנוכחי.
105. לא זו אף זו. אפילו היה מדובר בענייננו באותו איזון בו החליט בית המשפט הנכבד שלא להתערב במסגרת בג"ץ 7235/09, כפי שנטען על ידי המשיבים במכתבם מיום 23.8.2021, הרי שבחלוף הזמן, המשקל הראוי שעל המשיבים לתת לשיקולים השונים היה משתנה. עובדה זו משתקפת אף בפסק הדין מיום 16.9.2009 בבג"ץ 7235/09, בו "העובדה שהמשיבים בוחנים את מדיניותם מעת לעת" היוותה אחת הסיבות עליה התבססה ההכרעה שבעת ההיא, הפגיעה "הקשה" ב"זכויות מוגנות" לא "עולה במידתה על הנדרש". מצד אחד, חומרתה של פגיעה בזכויות יסוד עולה יחד עם משך הפגיעה, וכך גם עולה המשקל שיש לתת לפגיעה בזכויות, באיזון מול האינטרס הביטחוני. מאידך, המצב הביטחוני הוא מצב דינמי, כך שיש

לבחון לעומק האם המשקל שניתן לשיקולים אלו לפני למעלה מעשור עודו המשקל הראוי לתתם היום.

106. לאור האמור, לא נכון היה למשיבים להסתמך על בג"ץ 7235/09 כדי להצדיק את סירובם בעת הזו לבקשת המוקד לבטל את הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". כמו כן, לא נראה שהחלטת המשיבים מושא העתירה דנן הייתה החלטה סבירה, משעל פי מכתבי המשיבים עצמם, לא נשקלו כל השיקולים הרלוונטיים ולאילו שאולי כן נשקלו לא ניתן המשקל הראוי. לא זו אף זו, החלטה סבירה עליה להתבסס על עובדות ונתונים, והמשיבים לא הצביעו על אף נתון אחד שנשקל בקבלת החלטתם.

ו. הפגיעה בזכות היסוד של ילדי "משפחות חצויות" בגירים לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה, כמו גם הפגיעה בזכויות יסוד נוספות שלהם הנגרמת כתוצאה מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות", אינן מידתיות

107. כידוע, השאלה אם פגיעה בזכויות יסוד היא מידתית תלויה בעמידתה בשלושה מבחני משנה – "מבחן הקשר הרציונאלי", "מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה", ו"מבחן המידתיות" במובן הצר" (עניין המועצה האזורית, הנ"ל, בעמ' 550).

108. "מבחן המשנה הראשון הוא מבחן 'הקשר הרציונאלי' או 'מבחן ההתאמה', ועל פיו חייבת להתקיים זיקה עניינית בין תכליתו הראויה של החוק לבין ההסדרים שנקבעו בחוק לצורך הגשמתה. כלומר, האמצעי שנבחר חייב להוביל באופן רציונאלי להגשמת המטרה" (בג"ץ 7385/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח' נ' ממשלת ישראל, סעיפים 24-25 לחוות דעתו של השופט פוגלמן (פורסם בנבו, 22.9.2014)).

109. כפי שעולה ממכתבי המשיבים הנ"ל, נראה כי המטרה אותה מבקשים המשיבים להשיג באמצעות הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" הינה מטרה ביטחונית. מבלי לגרוע מהחשיבות שיש בשמירה על ביטחון המדינה ואזרחיה, תושביה ויושביה, נשאלת השאלה האם דווקא מניעת קשר פיזי בין ילדי "משפחות חצויות" בגירים – שגם הם אזרחי ותושבי המדינה – עם הוריהם תושבי הרצועה תורמת לביטחון המדינה?

110. כמו כן, המשיבים לא הצביעו על כל נתונים כדי להצדיק את ההערכה הביטחונית הנדרשת לענייננו, דהיינו, הערכה לפיה נשקפת סכנה ביטחונית דווקא מהתרת ילדי "משפחות חצויות" בגירים להמשיך לממש את זכותם לחיי משפחה עם הוריהם תושבי הרצועה בהתאם לאותו מגגון – נוהל "משפחות חצויות" – שאפשר להם לעשות זאת במשך 18 השנים הראשונות בחייהם. במילים אחרות, עד כמה הסכנה הביטחונית הכללית הטמונה, לשיטת המשיבים, בהתרת יציאתם של ישראלים לרצועת עזה, נשקפת דווקא מהאוכלוסיה המסוימת של ילדי "משפחות חצויות" בגירים?

111. יתר על כן, ככל שהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" מתבססת על החשש לסיכון לחייהם של ישראלים ברצועה, הרי שחשש זה פחות רלוונטי בנוגע לילדי "משפחות חצויות". אם בחשש זה לא היה מספיק כדי למנוע מילדי "משפחות חצויות" לבקר בעזה באופן סדיר – ואף להתגורר בה – למשך 18 שנים, לא ברור מדוע הוא גובר לאחר הגיעם לגיל הבגירות. כאן, היה מצופה כי המשקל שהיה לתת לשיקול זה היה פחות ככל שמדובר במבוגרים לעומת קטינים.

112. אולם, אפילו אם נניח לצורך הדיון כי המשיבים צולחים את מבחן המשנה הראשון, הם נכשלים במבחני המשנה השני והשלישי.
113. באשר ל**מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה**, ההחלה של הסדר פוגעני באופן גורף, גם על אנשים שהפגיעה בהם אינה מגשימה את התכלית של אותו ההסדר, הופכת את הפגיעה של ההסדר לבלתי מידתית, כאשר קיים אמצעי שפגיעתו פחותה, שנראה כי יוכל להגשים את התכלית של מדיניות המשיבים (ר' בג"ץ 10662/04 **חסן נ' המוסד לביטוח לאומי**, פ"ד סה(1) 782, סעיפים 61-68 לפסק דינה של הנשיאה ביניש (2012)).
114. בענייננו, האמצעי הנבחר על ידי המשיבים היא הגבלה מוחלטת כמעט על האפשרות של ילדי "משפחות חצויות" בגירים אף לבקר אצל הוריהם תושבי רצועת עזה. כאמור, כתוצאה מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" והמדיניות הכללית של המשיבים, מפגשו האחרון של ילד עם ההורה שלו המתגורר בעזה – בדרך כלל, סמוך ליום הולדת ה-18 של הילד – עלול להיות מפגשם האחרון פשוטו כמשמעו. ייתכן כי הפעם הבאה בה יותר לאותו ילד לצאת לעזה לא יהיה כדי לבקר את ההורה שלו, אלא כדי להתאבל על מותו.
115. יצויין, כי החל מגיל 16, כל ילד המבקש לצאת לעזה במסגרת נוהל "משפחות חצויות" עובר בדיקה ביטחונית פרטנית **אישית**, דהיינו, בדיקה נפרדת ונוספת לזו שההורה הישראלי שלו עובר. וזאת, כל פעם שאותו ילד מבקש לקבל היתר חדש או לחדש את ההיתר הקיים שלו.
116. על כן, ברור כי קיים בענייננו אמצעי שפגיעתו פחותה בזכויות יסוד של ילדי "משפחות חצויות", אשר כבר בשימוש המשיבים לצורך הגשמתה של אותה מטרה ביטחונית שהם מבקשים להשיג באמצעות הגבלת הגיל הגורפת הקבועה בנוהל "משפחות חצויות". אם בדיקה ביטחונית פרטנית מהווה אמצעי יעיל כשמדובר בילד "משפחה חצויה" בגיל 16, וגם בגיל 17, מדוע אמצעי זה לא מהווה אמצאי יעיל ומספק כשמדובר בילד "משפחה חצויה" בגיל 18?
117. באשר ל**מבחן המידתיות במובן הצר**, העוסק בפרופורציה בין הפגיעה של ההסדר בזכויות יסוד לבין התועלת של ההסדר, נקבע כי ההשוואה הרלוונטית אינה ההשוואה בין הפגיעה בזכויות יסוד לבין היעדרו של כל אמצעי להשגת אותה התכלית, אלא ההשוואה בין הפגיעה בזכויות יסוד לבין **ההפרש** בין התרומה של האמצעי שנקט לבין אמצעי חלופי, שפגיעתו פחותה (בג"ץ 7444/03 **דקה נ' שר הפנים**, סעיף 33 לפסק דינה של השופטת פרוקציה (2010)).
118. יפים לענייננו דבריו של כב' השופט טירקל בפרשת **סלאח**, בעניין בחינת מידתיות של פגיעה בזכות לצאת מהארץ:
- בבואנו להניח את הזכויות המתנגשות על כפות המאזניים, סבורני שיש לשקול בתחילה את עוצמת הפגיעה בזכותו של הפרט ולאחר מכן את עוצמת הפגיעה בזכותו של הציבור. עוצמת הפגיעה בזכותו של הפרט תיבדק לפי... משך הזמן של ההגבלה, ואף לפי עניינו האישי של האדם שיציאתו נאסרה, ביציאה מן הארץ... לעניין עוצמתה של הפגיעה בזכות – או 'מידתיותה' של הפגיעה – יש לשקול גם את משך הזמן של ההגבלה. ככל שמשך הזמן של ההגבלה ארוך יותר, גדלה עוצמת הפגיעה. לא הרי הגבלה על זכות היציאה מן הארץ לימים מספר כהגבלה לחודשים מספר או אפילו שנים... מטרת הנסיעה ויעד הנסיעה הם שיקולים חשובים לעניין עוצמת הפגיעה בזכות. הגבלת זכות היציאה מן הארץ של מי שיציאתו חיונית וחשובה עשויה להעצים את הפגיעה בו. (בג"ץ 4706/02 **סלאח נ' שר הפנים**, פ"ד נו(5) 695, 704-705 (2002) (אזכור הושמט)).

119. כאן, הפגיעה בזכויות יסוד של ילדי "משפחות חצויות" בגירים – ובראש ובראשונה בזכותם לחיי משפחה בכלל, ולחיי משפחה עם הוריהם תושבי עזה בפרט – הנגרמת כתוצאה מהגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" היא פגיעה חמורה ביותר, עד כדי בלתי-אנושית.
120. נוהל "משפחות חצויות" הינו הדבר הכי קרוב שיש, למתן מעין "מעמד" לישראלים ברצועת עזה. שהרי, בניגוד לקריטריונים ההומניטריים הקבועים האחרים, על פיהם זכאות להיכנס לעזה ולשהות בה תלויה בקיום תנאים מסוימים (למשל מחלה קשה, מוות, וכו'), נוהל "משפחות חצויות" מעניק זכאות אך ורק מכוח הקשר המשפחתי – מי שנשוי לתושב הרצועה, ומי שהוא קטין ואחד מהוריו הוא תושב הרצועה, זכאים לבקש היתר על פי הנוהל בכל עת, ואין מכסה על מספר ההיתרים שניתן לבקש או לקבל. ואך נכון הוא שזו התכלית של נוהל "משפחות חצויות", משאין כל אפשרות לתושב רצועת עזה לקבל מעמד בישראל מכוח אותם קשרים משפחתיים. הנה כי כן, הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" דומה היא למצב בו ישראל הייתה מעניקה מעמד לילד של ישראלי ובת זוגו הזרה, ואז הייתה שוללת אותו מעמד מהילד בהגיעו לגיל 18 ולצוות על גירושו – תוך ידיעה כי אסור על ההורה הישראלי אף לבקר את ילדו במדינת אזרחותו.
121. המנגנון הזה – לתת לילדי "משפחות חצויות" מעין מעמד בעזה למשך 18 השנים הראשונות בחייהם ואז לשלול אותו מהם בהגיעם לגיל 18, מבלי להעניק להם אמצעי חלופי להמשיך לממש את זכותם לחיי משפחה עם הוריהם תושבי עזה – כבר קיים למשך כעשור וחצי. כלמור, כיום יש כמעט דור שלם של ילדי "משפחות חצויות" שחייהם המשפחתיים עם הוריהם תושבי עזה תלויה בנוהל "משפחות חצויות". מאידך, יש דור מבוגר יותר של ילדי "משפחות חצויות" שמאז 2007 בכלל לא התאפשר להם לבקר אצל הוריהם תושבי הרצועה, אלא אם כן התקיים אחד המקרים ההומניטריים הנדירים הנ"ל.
122. לא נראה כי פגיעה חמורה, גורפת, ונמשכת שכזו, בלב ליבו של "התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית" (ע"א 488/77 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לב(3) 421, 434 (1978)), מוצדקת למול התוספת השולית לביטחון המדינה – ככל שישנה, שהרי המשיבים לא הצביעו על נתונים בעניין זה – שמושגת על ידי הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" לעומת שימוש באותן בדיקות ביטחוניות פרטניות בנוגע לילדי "משפחות חצויות" מעל גיל 18 בהן כבר משתמשים בנוגע לילדים בין הגילאים 16-18. סיכומו של עניין, העותרים סבורים כי הגבלת הגיל הקבועה בנוהל "משפחות חצויות" מהווה אמצעי פסול העולה על הנדרש לצורך הגשמת המטרות הביטחוניות הנטענות על ידי המשיבים.

סיכומם של דברים

123. הייתכן שהמשיבים ישללו מדור שלם של אזרחיה ותושביה של מדינת ישראל, בהגיעם לגיל 18, את המנגנון האחד והיחיד שמדינתם העניקה להם לצורך מימוש זכותם החוקתית לחיי משפחה עם הוריהם תושבי רצועת עזה, מבלי להציע להם שום הסדר חלופי? כפי שנוהל "משפחות חצויות" מנוסח היום, גוזרים המשיבים על העותרים וכלל ילדי "משפחות

חצויות" להתמודד עם האפשרות הממשית כי, לאחר הפרידה הכפויה ביניהם לבין הוריהם תושבי הרצועה בסמוך ליום הולדתם ה-18, לעולם לא יתראו ויפגשו אחד עם השני.

124. אולם, כידוע, הקשר בין הורה וילדו, ובין ילד והורהו, נמשך לאורך כל חייהם, ולא מתנתק פתאום עם הגיעו של הילד לבגירות מבחינת החוק. הזכות לטפח קשר זה הינה לב ליבה של הזכות לחיי משפחה תקינים. אין חולק, שמי שנמנע ממנו להיפגש עם הוריו, נפגעת באופן חמור ועמוק זכותו הבסיסית לחיי משפחה.

125. ילדי "משפחות חצויות" כמו העותרות 2 ו-4, שבחורות שלא להיפרד מהוריהם ומבתיהם שברצועה כשהיתרם האחרון פוקע בסמוך ליום הולדתם ה-18, למעשה נאלצים לוותר על זכותם החוקתית להיכנס לישראל, על מנת לשמור על המרקם המשפחתי שלהם ולהמשיך ולממש את זכותם להמשיך להתגורר באותו מקום בו התירו המשיבים להם להתגורר מאז לידתם.

126. על מנת לצמצם ככל האפשר את הפגיעה החמורה בזכויותיהם של ילדים בגירים של "משפחות חצויות" לחיי משפחה ולחופש תנועה, בית משפט נכבד זה מתבקש להורות למשיבים לתקן את נוהל "משפחות חצויות", כך שזכותם של אזרחי ישראל ותושביה הבגירים לחיי משפחה תקינים עם הוריהם תושבי רצועת עזה תוגן באותה מידה בה מוגנת כיום זכותם של אזרחי ותושבי ישראל לחיי משפחה תקינים עם בני זוגם (על פי נישואין) תושבי הרצועה; או, לכל הפחות, כך שתוענק לילדי "משפחות חצויות" בגירים אותה זכאות לממש את זכותם לחיי משפחה עם הוריהם תושבי הרצועה שמוענקת לילדי "משפחות חצויות" קטינים כיום.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים להופכו למוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד להטיל על המשיבים את הוצאות העותרים ושכ"ט עו"ד.

עתירה זו נתמכת, בין היתר, בתצהירים שנחתמו בפני עו"ד ברצועת עזה ובישראל ונשלחו למוקד באופן אלקטרוני, בתיאום טלפוני. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל תצהירים אלה, ואת ייפוי הכוח שאף הם נשלחו באופן אלקטרוני, בהתחשב בקשיים האובייקטיביים בנוגע למפגש בין העותרים לבין באי כוחם.

22 בנובמבר, 2021

מאיסא אבו סאלח אבו עכר, עו"ד
ב"כ העותרים

אהרון מיילס קורמן, עו"ד
ב"כ העותרים

[ת.ש. 115592]